

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
Den Haag

**Ministerie van Buitenlandse
Zaken**
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Datum 14 november 2025
Betreft Informatievoorziening over nieuwe Commissievoorstellen

Onze Referentie
BZ2522282
Bijlage(n)
4

Geachte voorzitter,

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 4 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche 1: Mededeling Apply AI-strategie;
Fiche 2: Richtsnoeren minderjarigen online;
Fiche 3: LGBTIQ+ Equality Strategy 2026-2030;
Fiche 4: Mededeling Pact voor Middellandse Zeegebied.

De minister van Buitenlandse Zaken,

D.M. van Weel

Fiche 1: Mededeling Apply AI-strategie

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Apply AI Strategy

b) Datum ontvangst Commissiedocument

8 oktober 2025

c) Nr. Commissiedocument

COM(2025) 723

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0723>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

Niet opgesteld

f) Behandelingstraject Raad

Raad voor Vervoer, Telecom en Energie (Telecom)

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Economische Zaken

2. Essentie voorstel

Op 8 oktober 2025 heeft de Europese Commissie (hierna: de Commissie) de *Apply AI*-strategie gepresenteerd. De strategie beoogt het gebruik van artificiële intelligentie (AI) in Europa te bevorderen en AI te integreren in Europese strategische industrieën om de concurrentiekracht van die industrieën te vergroten.

De strategie introduceert sectorale vlaggenschipinitiatieven, adresseert sectoroverstijgende uitdagingen en richt een *governance* in voor de strategie. De Commissie zal de aangekondigde acties tussen nu en 2027 uitvoeren en zal ongeveer 1 miljard euro uit haar financieringsprogramma's inzetten om de strategie uit te voeren. De strategie zal in de loop van de tijd worden doorontwikkeld op basis van stakeholderinput.

De sectorale vlaggenschepen richten zich op het stimuleren van AI-gebruik in elf sectoren. De elf sectoren zijn gezondheidszorg, robotica, maakindustrie en bouw, defensie, veiligheid en ruimte, mobiliteit en transport, elektronische communicatie, energie, klimaat en milieu, *agrifood*, cultuur en creatieve sector, en de publieke sector. Op basis van input van belanghebbenden heeft de Commissie per sector vlaggenschipinitiatieven ontwikkeld die belangrijke uitdagingen voor AI-adoptie in die sector adresseren.

De strategie adresseert daarnaast vier sectoroverstijgende uitdagingen met betrekking tot AI-adoptie en innovatie. De eerste uitdaging is dat het mkb moeite heeft met AI-adoptie. De Europese Digitale Innovatie Hubs (EDIHs) zullen zich daarom de komende jaren meer richten op het praktisch ondersteunen van mkb'ers bij AI-adoptie. De Commissie komt ook met een oproep aan Europese bedrijven om hun AI-modellen te delen met het EDIH-netwerk zodat de EDIHs het gebruik van deze modellen kunnen bevorderen.

De tweede uitdaging is om werknemers voor te bereiden op de komst van AI. Om AI op een verantwoordelijke en waardevolle manier te integreren in werk is het essentieel dat werknemers de juiste vaardigheden hebben. Een AI-vaardighedenacademie zal trainingen aanbieden gericht op specifieke sectoren en beroepen. Ook zal de Commissie met een pact de betrokkenheid van de industrie bij deze uitdaging stimuleren. De Commissie zal actief de impact van AI op de arbeidsmarkt monitoren om maatregelen waar nodig tijdig bij te sturen.

De derde uitdaging is dat geavanceerde AI, zoals AI-modellen voor algemene doeleinden en AI agents, belangrijke productiefactoren worden. De EU moet daarom haar positie versterken in geavanceerde AI. De Commissie lanceert een '*Frontier AI*'-initiatief dat toonaangevende Europese partijen samenbrengt om grensverleggende AI-capaciteiten te ontwikkelen. Daarnaast zal de Commissie gericht onderzoek doen naar innovatieve AI-agents voor specifieke sectoren.

Daarnaast is het een uitdaging om vertrouwen in AI te bevorderen. De AI-verordening¹ is hierin essentieel. Onzekerheid over de toepassing van de AI-verordening kan AI-adoptie echter vertragen. Daarom zet de Commissie zich in op heldere en simpele implementatie van de AI-verordening. De Commissie richt een *AI Act Service Desk* op met praktische tools voor naleving van de AI-verordening. Ook komen er aanvullende richtlijnen.

Tot slot zal de Commissie voor de *governance* van de Apply AI-strategie de bestaande *AI Alliance* omvormen tot de *Apply AI Alliance*, waar stakeholders mee kunnen praten over de verdere ontwikkeling van de strategie. Daarnaast zal er een AI-observatorium worden opgericht om de impact van AI op sectoren en de arbeidsmarkt te meten en monitoren.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het Nederlandse AI-beleid heeft tot doel om aan de welvaart en het welzijn van Nederland bij te dragen door de maatschappelijke en economische kansen van AI te verzilveren, terwijl de publieke belangen en waarden geborgd worden.² Zoals bijvoorbeeld in de Strategie Digitale Economie (SDE)

¹ Verordening (EU) 2024/1689

² Dit beleid wordt in meerdere documenten beschreven: Strategisch Actieplan voor Artificiële intelligentie, Kamerstukken 2019–2020, 26 643 en 32 761, nr. 640; Kabinetsreactie WRR-rapport 'Opgave AI: de nieuwe systeemtechnologie', Kamerstuk 2022, 26 643, nr. 943; Werkagenda "Waardengedreven Digitaliseren", Kamerstuk 2022, 26 643, nr. 940; Agenda Digitale Open Strategische Autonomie, Kamerstuk 2023, 36 259, nr. 21; De Nationale Technologiestrategie, Kamerstuk 2024, 33 009, nr. 140; Overheidsbrede visie Generatieve AI, Kamerstuk 2024, 26 643, nr. 1125; Internationale Cyberstrategie 2023-2028; Overheidsbrede standpunt Generatieve AI, Kamerstuk 2025-2026, nr. 29362, nr. 1331

en voortgangsrapportages hiervan³ is uitgewerkt, zet het kabinet in op een sterk AI-ecosysteem. Onder andere met het AiNed-investeringsprogramma zet het kabinet zich in om de ontwikkeling en toepassing van AI te versnellen en de kansen voor verantwoorde en mensgerichte AI aan te jagen. Binnen AIC4NL verbinden zeven regionale AI-hubs het innovatieve mkb met kennisinstellingen en andere organisaties om samenwerkingen op regionaal niveau te stimuleren. De AIC4NL biedt daarnaast sectorale werkgroepen en positioneert Nederland internationaal als één AI-ecosysteem.

Om AI-adoptie te stimuleren heeft Nederland sinds 2022 zes EDIH's verspreid over het land. De EDIH's faciliteren trainingen, netwerkactiviteiten en toegang tot testfaciliteiten en financiering. In de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) identificeert het kabinet het bevorderen van verantwoord gebruik van AI door overheden als een mogelijke inzet, bijvoorbeeld door het inrichten van een AI opschaaflaag en het verkennen van een overheidsbreed AI-competentiecentrum.

Het Actieplan Groene en Digitale Banen en de ambitie uit de SDE om te komen tot 1 miljoen digitaal geschoolde professionals vormen de basis voor het Nederlandse beleid gericht op meer digitale professionals, waaronder AI-professionals. Het kabinet stimuleert om- en bijscholing via sectorale ontwikkelpaden, verbetert de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt door samenwerkingsverbanden te stimuleren, en investeert in toekomstgericht onderwijs met o.a. technologie en ICT.

Om de publieke belangen en waarden te borgen, stelt de AI-verordening eisen aan de ontwikkeling en het gebruik van risicovolle AI-systemen zodat alleen veilige AI op de Europese markt komt. Het kabinet zet erop in om de AI-verordening en het bredere digitale regelgevingspakket zo te implementeren, dat het innovatie en groei mogelijk maakt en de rechtszekerheid en bescherming worden versterkt.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet is positief over de voorgestelde strategie, maar heeft wel enkele aandachtspunten. Het benadrukt dat de strategie, zoals de Commissie ook benoemt, nadrukkelijk de start moet zijn van een nieuwe Europese strategische aanpak rondom AI-adoptie. Het integreren van AI in de Europese economie en industrie is een belangrijke en urgente opgave. Hoe succesvol de EU hierin is, is essentieel voor het concurrentievermogen en de open strategische autonomie van de EU. Het kabinet steunt het overgrote deel van de acties uit de strategie.

Desalniettemin is het de vraag of het totaal aan acties en het relatief beperkte budget van de strategie voldoende zullen zijn om de ontwikkeling en integratie van AI in de Europese economie wezenlijk te versnellen. Daarnaast ziet het kabinet graag dat voor AI-innovatie scherpere keuzes worden gemaakt. Als Europa kunnen we niet leidend worden in het ontwikkelen van alle geavanceerde AI. Het is daarom belangrijk te kiezen, bijvoorbeeld voor niches waar we al goed in zijn of die essentieel zijn voor onze open strategische autonomie.

³ Strategie Digitale Economie, Kamerstuk 2022, 26 643, nr. 941; Strategie Digitale Economie, Kamerstuk 2025, 26 643, nr. 1309

De Commissie benadrukt dat de strategie continu zal worden doorontwikkeld en roept lidstaten op hun nationale strategieën in lijn te brengen met de *Apply AI*-strategie. Het kabinet zal richting de Commissie haar steun uitdragen voor verdere ontwikkeling van de strategie. Dit is nodig om de ambities van de strategie te verwezenlijken. Daarbij is een belangrijk aandachtspunt dat de strategie ook inspeelt op nationale, regionale en sectorale behoeften en dat de strategie en initiatieven in lidstaten, regio's en sectoren elkaar versterken. Het kabinet kan gezien haar demissionaire status nu niet besluiten over een herijking van het nationale AI-beleid op basis van de *Apply AI*-strategie. Een volgend kabinet kan besluiten over aanpassing van het beleid rondom AI-adoptie en eventuele aanvullende middelen daarvoor.

Het kabinet steunt dat de Commissie met de strategie per sector acties zal ondernemen om de specifieke uitdagingen voor AI-adoptie in die sectoren te adresseren. Het verschilt namelijk sterk per sector en subsector op welke manier AI waarde kan toevoegen en welke kansen en uitdagingen er zijn om AI te integreren. Een gerichte aanpak is essentieel om AI-adoptie te versnellen. Bovendien zal succesvolle toepassing in één sector kunnen leiden tot positieve spillover-effecten naar andere sectoren. Wel ziet het kabinet dat, bijvoorbeeld bij mobiliteit, de strategie maar een beperkt deel van de sector bedient en beter kan aansluiten bij bestaande sectorale initiatieven. Ook hierom is verdere ontwikkeling van de strategie noodzakelijk. Daarnaast volgt het kabinet met interesse hoe er verdere invulling zal worden gegeven aan enkele specifieke sectorale activiteiten van de Commissie in de Annex 3 zodat aansluiting met sectorspecifiek beleid kan worden gevonden, zoals bijvoorbeeld voor het verminderen de administratieve lasten met behulp van AI in de zorgsector.

Het kabinet onderschrijft de keuze om AI-adoptie in de publieke sector gericht te ondersteunen en dat er een AI-toolbox voor de publieke sector komt. Het is hierin belangrijk dat met name lokale overheden en kleine overheidsorganisaties concrete ondersteuning krijgen, bijvoorbeeld bij implementatie van AI, inkoop en *sourcing*. Ook is het kabinet positief dat er in de strategie met betrekking tot energie en klimaat zowel aandacht is voor de kansen die AI biedt als de noodzaak de energie-efficiëntie van AI te vergroten om een toekomstbestendige economie te waarborgen.

Het kabinet is positief over de keuze van de vier sectoroverstijgende uitdagingen die de Commissie met de strategie adresseert. Adoptie door mkb, vaardigheden, vertrouwen in AI en ontwikkeling en adoptie van geavanceerde AI zijn belangrijke uitdagingen voor innovatie in de brede economie. Wel heeft het kabinet vragen over de uitwerking van sommige van de sectoroverstijgende acties. Het kabinet steunt dat er in de strategie ook aandacht is voor de ontwikkeling van geavanceerde AI, maar heeft vragen over de werking van het 'Frontier AI'-initiatief.

Gezien de brede scope van het initiatief en de complexiteit en hoge kosten van ontwikkeling van geavanceerde AI, vraagt het kabinet zich af of dit initiatief haar doelen zal bereiken. Het kabinet zal hier opheldering over vragen.

Het kabinet steunt dat de EDIH's zich meer op AI richten en daarmee het mkb ondersteuning bieden bij AI-adoptie. Het kabinet is ook positief dat de Commissie via het EDIH-netwerk AI-innovatie wil ondersteunen door de vraag vanuit het mkb te koppelen aan het aanbod van Europese AI-

ontwikkelaars. Het kabinet vraagt zich echter af of de oproep voor bedrijven om hun modellen te delen met het AI-netwerk effectief zal zijn en zal daar uitleg over vragen. Het kabinet zou meer initiatieven die de koppeling tussen AI-adoptie en -innovatie maken, zoals het beoogde Agrifood AI Platform, steunen.

Het kabinet steunt de maatregelen die de Commissie neemt om vertrouwen in de Europese markt voor AI te vergroten. Het kabinet vindt het belangrijk dat er praktische tools en ondersteuning komen voor bedrijven en publieke instellingen om aan de AI-verordening te voldoen.

Het kabinet is positief over de aandacht van de strategie voor het versterken van AI-vaardigheden en het bevorderen van AI-geletterdheid in Europa. Tegelijkertijd staan AI-vaardigheden niet op zichzelf en zijn brede digitale vaardigheden essentieel voor verantwoord en effectief gebruik van AI. Het kabinet zet erop in dat de strategie bestaande nationale, regionale en sectorale infrastructuur versterkt en voldoende flexibiliteit biedt zodat het aansluit bij de Nederlandse sectorale behoeften, toegankelijkheid voor mkb en kleinere (overheids)instellingen. Ook is het belangrijk dat de initiatieven aandacht hebben voor geavanceerde AI-vaardigheden voor het ontwikkelen en implementeren van AI.

Het kabinet is positief over de beoogde *governance* omtrent de strategie. Het is belangrijk om AI-adoptie, (neven)effecten en langere termijn impact van AI goed te kunnen vaststellen, bijvoorbeeld in termen van productiviteit. Monitoring van de effecten van AI op sectoren en de arbeidsmarkt en betrokkenheid van een brede groep stakeholders zijn bovendien essentieel om de strategie effectief te kunnen doorontwikkelen. Dat geldt zowel voor het bedrijfsleven als de overheid. Tegelijkertijd is het van belang dat er coherentie is met andere monitoringsinstrumenten van de Commissie, zoals bijvoorbeeld het observatorium voor *critical technologies*.⁴

c) Eerste inschatting van krachtenveld

De meerderheid van de lidstaten heeft initieel positief gereageerd op de strategie en de voorgestelde sectorale aanpak daarin.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. Het voorstel heeft betrekking op vele beleidsterreinen, waaronder onderzoek en technologische ontwikkelingsbeleid, industriebeleid, interne markt en onderwijs. Op het terrein van interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de Unie en de lidstaten (artikel 4, lid 2, onder a, VWEU). Op het terrein van onderzoek en technologische

⁴ [The EU Observatory of Critical Technologies - Defence Industry and Space](#)

ontwikkeling is sprake van een parallelle bevoegdheid van de EU en de lidstaten, waarbij geldt dat het optreden van de Unie de lidstaten niet belet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen (artikel 4, lid 3, VWEU). Op het terrein van industriebeleid is sprake van een aanvullende bevoegdheid (artikel 6, onder b, VWEU), dat wil zeggen dat de Unie bevoegd is om met betrekking tot de Europese dimensie van het industriebeleid het optreden van de lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te vullen. Op het gebied van onderwijs en beroepsopleiding is sprake van een aanvullende bevoegdheid van de Unie (artikel 6, onder e, VWEU), op grond waarvan de Unie bevoegd is om met betrekking tot de Europese dimensie van dit onderwerp het optreden van de lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te vullen, echter met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel (artikel 165, lid 1, VWEU). De Commissie is derhalve bevoegd om op dit terrein een mededeling te doen.

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om een strategische aanpak voor AI-adoptie in Europa te bevorderen om het Europese concurrentievermogen te versterken, de Europese economie te moderniseren en de open strategische autonomie van de EU te versterken. Dit zijn grensoverschrijdende uitdagingen. Om deze uitdagingen te adresseren is coördinatie nodig. Dit kan onvoldoende door lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel AI-adoptie in de EU te bevorderen. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat het acties presenteert die specifieke uitdagingen voor AI-adoptie adresseren. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat het lidstaten ruimte laat om in aanvulling op de strategie en de aangekondigde acties een eigen strategie en acties voor AI-adoptie te ontwikkelen.

d) Financiële gevolgen

De Commissie geeft aan dat het voor de strategie tot 2027 €1 miljard zal aanwenden uit haar financieringsprogramma's, waaronder Horizon Europe, het *Digital Europe Programme*, *EU4Health* en *Creative Europe*. Het kabinet zal de Commissie vragen om verduidelijking over de financiële gevolgen van de toekomstige voorstellen.

Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Eventuele budgettaire gevolgen op nationaal niveau worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Het voorstel heeft naar verwachting geen gevolgen voor regeldruk aangezien het alleen acties bevat om AI-adoptie en -innovatie te stimuleren. De strategie bevat ook acties die erop zijn gericht het makkelijker te maken voor bedrijven om aan de AI-verordening te voldoen.

Door AI-adoptie en -innovatie in de EU te stimuleren biedt de strategie kansen om de concurrentiekracht van de EU te versterken. AI-adoptie en -innovatie zijn essentieel voor de productiviteitsgroei en het toekomstig concurrentievermogen van de EU, maar ook om relevant te blijven in mondiale waardeketens.

De strategie beoogt de afhankelijkheid van niet-Europese partijen in de AI-waardeketen te verkleinen door Europese AI-toepassingen te promoten en de ontwikkeling van Europese geavanceerde AI te stimuleren. Hiermee kan het voorstel bijdragen aan het versterken van de weerbaarheid en de open strategische autonomie van de EU en Nederland.

Fiche 2: DSA richtsnoeren betreffende minderjarigen online

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Richtsnoeren inzake maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen, overeenkomstig artikel 28, lid 4, van Verordening (EU) 2022/2065

b) Datum ontvangst Commissiedocument

7 oktober 2025

c) Nr. Commissiedocument

COM(2025)5519

d) EUR-Lex

[MEDEDELING VAN DE COMMISSIE — Richtsnoeren inzake maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen, overeenkomstig artikel 28, lid 4, van Verordening \(EU\) 2022/2065](#)

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

N.v.t.

f) Behandelingstraject Raad

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in nauwe samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Justitie en Veiligheid

2. Essentie voorstel

Op 10 oktober 2025 publiceerde de Europese Commissie (hierna: de Commissie) de mededeling EU-richtsnoeren inzake maatregelen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen, overeenkomstig artikel 28, lid 4, van Verordening (EU) 2022/2065 (de Digitaledienstenverordening, hierna DSA). Deze richtsnoeren verduidelijken hoe aanbieders van online platforms invulling kunnen en moeten geven aan de verplichting neergelegd in artikel 28 DSA. Dat artikel verplicht online platforms die toegankelijk zijn voor minderjarigen om passende en evenredige maatregelen te nemen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging van minderjarigen binnen hun dienst te waarborgen. De richtsnoeren zijn van toepassing op alle online platforms, met uitzondering van micro- en kleine ondernemingen.

De Commissie streeft met deze richtsnoeren twee doelen na. Enerzijds moeten ze online platforms ondersteunen bij het verkleinen van risico's voor minderjarigen, anderzijds dienen ze als handvat voor digitaledienstencoördinatoren en andere bevoegde nationale autoriteiten bij de toepassing en

interpretatie van artikel 28 DSA.

De richtsnoeren bevatten een reeks niet-uitputtende maatregelen die online platforms kunnen nemen om de online veiligheid en bescherming van kinderen te versterken en die zijn gebaseerd op een viertal algemene beginselen. Zo moeten de maatregelen die aanbieders van online platforms nemen evenredig en passend zijn, moeten de rechten van kinderen centraal staan, moet privacy, veiligheid en beveiliging worden meegenomen in het ontwerp van de online diensten en moeten aanbieders leeftijdsgeschikte diensten en producten aanleveren. De richtsnoeren nemen een risicobeoordeling als startpunt. Aangezien verschillende online platforms verschillende soorten risico's voor minderjarigen kunnen inhouden, zal het per geval verschillen of een online platform alle of slechts enkele van de in de richtsnoeren beschreven maatregelen moet toepassen. Hoe hoger de risico's, hoe meer maatregelen vereist zullen zijn.

De maatregelen die in de richtsnoeren worden genoemd omvatten onder meer leeftijdsgarantiemaatregelen. De Commissie beschrijft dat methoden voor leeftijdsborging privacyvriendelijk, nauwkeurig, betrouwbaar en niet-discriminerend moeten zijn. Ook hierbij wordt een risicogebaseerde benadering gehanteerd. Leeftijdsverificatie is volgens de richtsnoeren een passende en evenredige maatregel in een aantal gevallen. Ten eerste, wanneer de toegang tot een dienst of product op nationaal of op Unieniveau gereguleerd is, zoals de verkoop van alcohol of toegang tot online gokinhoud. Ten tweede, wanneer contractuele verplichtingen of algemene voorwaarden vereisen dat gebruikers ouder zijn dan 18 jaar. Ten derde, wanneer de vastgestelde risico's voor de privacy, veiligheid of beveiliging van minderjarigen groot zijn en er geen andere minder ingrijpende maatregelen voorhanden zijn. Of ten slotte, wanneer nationale regels een minimumleeftijd voorschrijven. In de richtsnoeren wordt verder aanbevolen dat in het geval van lagere risico's leeftijdsschatting kan worden toegepast, mits zorgvuldig en evenredig. De richtsnoeren maken duidelijk dat een zogenaamde eigen verklaring, waarbij het kind zelf zijn geboortedatum of leeftijd dient op te geven, in geen geval als passende leeftijdsgarantiemaatregel wordt beschouwd.

Andere maatregelen in de richtsnoeren hebben onder meer betrekking op accountinstellingen, maatregelen op het gebied van aanbevelingssystemen, contentmoderatie, handelspraktijken en ondersteuning van gebruikers en rapportage. Zo wordt aanbevolen dat platforms functies die overmatig gebruik stimuleren – zoals communicatie-“*streaks*”, kortstondige inhoud, leesbevestigingen, autoplay en pushmeldingen – standaard uit dienen te zetten voor minderjarigen. Dat geldt ook voor filters die worden geassocieerd met negatieve effecten op het lichaamsbeeld en de (geestelijke) gezondheid. Ontwerpkeuzes die vooral gericht zijn op maximale gebruikersbetrokkenheid moeten worden vermeden, en geïntegreerde AI-chatbots dienen te worden voorzien van passende veiligheidswaarborgen. Platforms moeten daarnaast voorkomen dat het gebrek aan commerciële geletterdheid van kinderen wordt uitgebuit. De richtsnoeren schrijven verder voor dat aanbieders van online diensten ervoor moeten zorgen dat minderjarigen niet worden blootgesteld aan misleidende of manipulerende handelspraktijken die kunnen leiden tot ongewenste uitgaven of verslavend gedrag, zoals via virtuele valuta of lootboxen. Ook moeten zij hun aanbevelingssystemen aanpassen om te voorkomen dat kinderen worden blootgesteld aan schadelijke inhoud of verstrikt raken in herhalende

informatiestromen (informatiefuiken) die bijvoorbeeld schadelijk zijn voor de (geestelijke) gezondheid. Daarbij moeten expliciete voorkeuren van kinderen zwaarder wegen dan automatisch afgeleide gedragssignalen, en moeten kinderen meer controle krijgen over wat zij te zien krijgen. Ook wordt opgeroepen om moderatie-, rapportage- en ouderlijktoezichtinstrumenten te verbeteren, zodat meldingen snel worden opgevolgd en ouders over voldoende hulpmiddelen beschikken om het onlinegedrag van hun kinderen te begeleiden.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Digitale technologieën zijn in de 21e eeuw alomtegenwoordig. Minderjarigen groeien op in een wereld die steeds digitaler wordt. Deze digitale omgeving biedt kinderen talloze kansen: ze kunnen wereldwijd contact leggen met leeftijdsgenoten, zich creatief uiten, hun interesses ontwikkelen en op toegankelijke wijze leren.

Tegelijkertijd brengt de online wereld ook risico's met zich mee. Het gebruik van digitale technologie kan de mentale en fysieke gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren schaden. Online kunnen zij worden blootgesteld aan pesten (cyberpesten), (commerciële) uitbuiting, prikkels die overmatig (scherm)gebruik kunnen veroorzaken, angstgevoelens en schadelijke of misleidende inhoud. Ook lopen zij het risico om slachtoffer te worden van online seksueel kindermisbruik zoals bijvoorbeeld *grooming* of *sextortion*, of zij kunnen blootgesteld worden aan online content dat kan leiden tot radicalisering dan wel extremisme. Voor de (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit biedt de online wereld uitzonderlijke kansen om kinderen crimineel uit te buiten en te rekruteren om criminele activiteiten uit te voeren.

Het Nederlandse beleid is erop gericht dat de digitale leefomgeving van kinderen veilig(er) wordt, hun rechten geborgd en versterkt worden en dat zij terecht kunnen bij de juiste organisaties wanneer zij slachtoffer worden van online criminaliteit. Uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor een veilige en gezonde online wereld voor kinderen bij verschillende partijen berust. Het Nederlandse beleid om minderjarigen online beter te beschermen is uiteengezet in de strategie online kinderrechten.¹ In deze strategie worden vijf overkoepelende hoofdpogaven onderscheiden waarin dit uitgangspunt tot uitdrukking komt. Het kabinet ziet een verantwoordelijkheid voor de overheid, maar tegelijkertijd ook een voor de industrie. Daarnaast spelen opvoeders en het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol in de zorg voor een online wereld waarin kinderen zich thuis en veilig voelen.

Het kabinet werkt toe naar een *safety-by-design* principe: zoveel mogelijk aan de voorkant regelen dat digitale diensten kindvriendelijk zijn voor ze op de markt komen. Het kabinet draagt zelf ook bij door betrouwbare en veilige systemen voor leeftijdsverificatie, voor die gevallen dat het aangewezen is, te verkennen. Tevens ontwikkelt het kabinet instrumenten die risico's en kansen van een digitale dienst in kaart helpen te brengen. De rol van ouders en opvoeders is essentieel. Zij staan immers dicht bij hun

¹ Kamerstukken 2024-2025, 26643, nr. 1392.

kind en zijn het best in staat gedrag te veranderen. Ze moeten daarvoor wel hulpmiddelen aangereikt krijgen. Dat doet het kabinet door middel van een meerjarige publiekscampagne en een onderliggende website waarop informatie te vinden is die ouders en opvoeders ondersteunen in hun taak. Daarin is ook de Richtlijn gezond schermgebruik² meegenomen, met daarin leeftijdsgedifferentieerde adviezen voor online mediaopvoeding. Daarnaast wordt er op dit moment gewerkt aan een curriculumherziening voor digitale geletterdheid. Dit is naast digitale weerbaarheid belangrijk, omdat het kabinet kinderen op deze manier wil voorbereiden op hun plek in een technologische wereld.

Uit onderzoek van de Universiteit van Amsterdam (UvA), dat met steun van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is uitgevoerd, blijkt dat er nog blinde vlekken bestaan in het moderatiebeleid van platforms voor wat betreft zogenaamde 'borderline'-inhoud die een negatieve invloed heeft op de privacy, veiligheid, en beveiliging van minderjarigen. Het betreft inhoud die weliswaar niet illegaal is, maar wel (zeer) schadelijk. Het onderzoek werd met uw Kamer gedeeld via de Verzamelbrief Digitalisering oktober 2025.³

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de richtsnoeren van de Commissie, die aansluiten bij de Nederlandse inzet om de digitale leefomgeving van kinderen veilig(er) te maken en om de rechten van kinderen te borgen en versterken. De richtsnoeren bevatten voorbeelden van concrete maatregelen die online platforms moeten nemen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen te waarborgen. Deze nadere invulling van de open norm uit artikel 28 van de DSA komt de rechtszekerheid ten goede, want het ondersteunt platforms bij de naleving en toezichthouders en rechters bij de handhaving van deze verplichting uit de DSA.

Als verordening met een maximum harmoniserend karakter vormt de DSA een belangrijk, horizontaal juridisch kader voor de verantwoordelijkheid van online platforms en de bescherming van minderjarigen online. Om daadkrachtig op te kunnen treden tegen praktijken die niet in het belang van het kind zijn, is het van belang dat de open norm van artikel 28 DSA op uniforme wijze wordt geïnterpreteerd en toegepast. De richtsnoeren dragen daaraan bij. Hoewel ze niet wettelijk bindend zijn, worden ze beschouwd als een belangrijke referentie voor het voldoen aan de norm uit artikel 28, eerste lid, DSA. Als zodanig zullen zij een benchmark voor handhaving vormen. Dat verwelkomt het kabinet en acht het belang van de richtsnoeren daarmee groot.

Het kabinet onderschrijft de risicogebaseerde aanpak die ten grondslag ligt aan de richtsnoeren, waarbij de te nemen maatregelen afhankelijk zijn van de daadwerkelijke of potentiële gevolgen voor de privacy, veiligheid en beveiliging van minderjarigen die een onlineplatform kan opleveren of veroorzaken. Om gericht veiligere diensten aan te kunnen bieden is het dus van belang om te identificeren welke risico's er bestaan om vervolgens vast te stellen wat proportionele en evenredige

² Ina Koning e.a., Richtlijn gezond schermgebruik, [Richtlijn gezond schermgebruik 2025 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

³ Kamerstukken 2024-2025, 26643, nr. 1423.

maatregelen zijn, zoals bijvoorbeeld leeftijdsborging. In dit kader hebben de Universiteit Leiden en Considerati in opdracht van het kabinet het Kinderrechtenimpactassessment (hierna: KIA) ontwikkeld, een instrument waarmee digitale diensten de positieve en negatieve effecten van hun diensten voor kinderen in kaart kunnen brengen. Tot genoegen van het kabinet wordt in de richtsnoeren van de Commissie verwezen naar de Nederlandse KIA als instrument dat online platforms kan ondersteunen bij het beoordelen van de risico's.

Het kabinet onderschrijft de maatregelen die in de richtsnoeren genoemd worden, waaronder de maatregelen met betrekking tot aanbevelingssystemen om het zogenaamde "*rabbit hole*" effect tegen te gaan. Tegelijkertijd erkent het kabinet dat juist de werking van aanbevelingssystemen vaak onvoldoende transparant is, wat het moeilijk maakt om het effect te meten.⁴ Effectiviteit valt of staat met de bereidheid van het platform om de maatregelen daadwerkelijk door te voeren, en duidelijke handhaving door de toezichthouders.

Het kabinet hecht aan de aanpak van verslavende en misleidende ontwerptechnieken die negatieve effecten kunnen hebben op het welzijn van kinderen. Daarbij merkt het kabinet wel op dat niet helemaal duidelijk is wat de verhouding is tussen de maatregelen in de richtsnoeren en de aangekondigde *Digital Fairness Act* (DFA). Het kabinet wil benadrukken dat het van belang is om fragmentatie van wetgeving te voorkomen en het gelijke speelveld te bewaken tussen partijen die onder de DSA vallen en partijen die daar niet onder vallen. In dit kader is relevant dat het kabinet zich in aanloop naar een voorstel voor een DFA heeft ingezet voor een verdere Europese aanpak van verslavende algoritmen en ontwerptechnieken.

Verder heeft het kabinet in het kader van het voorstel voor een DFA aan de Commissie gevraagd om een verbod te overwegen op ontwerpen die slecht zijn voor het welzijn van *alle* consumenten. Daarnaast heeft het kabinet gevraagd om een verbod op *loot boxes*. De maatregelen in de richtsnoeren sluiten daar, voor wat betreft minderjarige consumenten, bij aan. Het kabinet onderschrijft het belang om consumenten meer effectieve controle te geven over hun gebruik van digitale diensten door hen de mogelijkheid te bieden hun ervaring op een eenvoudige en toegankelijke manier aan te passen.

Het kabinet staat positief tegenover de maatregelen in de richtsnoeren die zien op het verbeteren van moderatie-, rapportage- en klachtafhandelingsprocessen, zodat zowel minderjarigen als ouders over voldoende duidelijke en laagdrempelige hulpmiddelen beschikken om illegale of schadelijke inhoud te melden en klachten te kunnen neerleggen over moderatiebeslissingen van platforms. De richtsnoeren geven aan dat platformen duidelijk beleid en procedures dienen vast te stellen over inhoud en online gedragingen die schadelijk zijn voor minderjarigen. Het kabinet verwelkomt hierbij de focus van de Commissie op moderatie van niet-illegale, maar wel schadelijke inhoud, evenals de voorgestelde maatregelen om dergelijke inhoud beter op te sporen en te modereren. In dit kader benadrukken de richtsnoeren dat alle gebruikers inhoud, activiteiten, personen, accounts of groepen moeten kunnen

⁴ Kamerstukken II, 2024-2025, 26 643, nr. 1391.

rapporteren indien zij zich ongemakkelijk voelen bij het idee dat dergelijke inhoud, activiteiten, personen, accounts of groepen toegankelijk zijn voor minderjarigen. Daarbij schrijven de richtsnoeren terecht voor dat meldingen afkomstig van minderjarigen prioriteit moeten krijgen. Het kabinet ondersteunt tevens het uitgangspunt in de richtsnoeren dat samenwerking tussen platforms belangrijk is en om technische oplossingen te ontwikkelen waarmee illegale en grensoverschrijdende schadelijke inhoud beter kan worden opgespoord.

Het kabinet verwelkomt ook dat de richtsnoeren een prominente rol toekennen aan klachtenmechanismen. Het toegankelijk maken voor burgers om klachten in te dienen bij platforms, zoals ook aangegeven in de Voortgangsbrief Rijksbrede strategie voor de effectieve aanpak van online desinformatie,⁵ is van groot belang. Het kabinet wil de drempels voor gebruikers, in het bijzonder minderjarigen, verlagen, zodat zij, conform de eisen van de DSA, eenvoudig bezwaar kunnen maken tegen moderatiebeslissingen waar zij het niet mee eens zijn. Een belangrijke maatregel hierin is dat platforms op een zichtbare plek en in duidelijke taal aangeven waar en hoe een klacht ingediend kan worden. Het kabinet onderschrijft het belang van kindvriendelijke hulpmiddelen waarmee minderjarigen melding kunnen maken van inhoud, activiteiten, personen, accounts of groepen die mogelijk in strijd zijn met de algemene voorwaarden van het platform.

Voor het kabinet is het naast bovengenoemde maatregelen ook belangrijk dat de mogelijkheid bestaat voor gebruikers om melding te kunnen doen van links op online platforms naar externe websites die illegale inhoud of inhoud die de lichamelijke of geestelijke ontwikkeling van minderjarigen kan schaden, bevatten.

Een belangrijk onderdeel van de richtsnoeren betreft leeftijdsborging. In dit kader merkt het kabinet op dat leeftijdsverificatie een zwaar middel is dat impact kan hebben op verschillende grondrechten⁶. Daarom is de inzet van het kabinet dat in elke situatie moet worden afgewogen of de inzet ervan proportioneel is, of het daadwerkelijk bijdraagt aan het doel en of er geen alternatief beschikbaar is dat minder inbreuk maakt op de rechten van betrokkenen. Daarbij speelt dat moet worden meegewogen dat bij de toepassing van leeftijdsverificatie, elke gebruiker wordt onderworpen aan de leeftijdsverificatie. Naarmate de risico's in specifieke situaties voor jongeren groter zijn en er tevens wettelijke leeftijdsgrenzen zijn (bijvoorbeeld voor online gokken of online alcoholverkoop), is de inzet van leeftijdsverificatie eerder te rechtvaardigen.

In de richtsnoeren worden verschillende leeftijdsverificatie-instrumenten genoemd. Zo verwijst de Commissie naar de EU-oplossing voor leeftijdsverificatie (de *white label* app) als mogelijk leeftijdsverificatiemiddel waar gebruik van kan worden gemaakt in gevallen waarin de meest verstreckende vorm van leeftijdsborging, leeftijdsverificatie, gerechtvaardigd is. Momenteel wordt bekeken of het wenselijk en haalbaar is om een dergelijke app in Nederland te ontwikkelen en wat de eventuele kosten daarvan zouden.

⁵ Kamerstukken 2023-2024, 30821. nr. 230.

⁶ Kamerstukken 2024-2025, 26643, nr. 1284.

Zowel de richtsnoeren als het kabinet benadrukken dat een zorgvuldige afweging van noodzaak, proportionaliteit en alternatieven bij het inzetten van leeftijdsverificatie noodzakelijk is.

Het kabinet steunt de handvatten die in de richtsnoeren worden geboden om deze afweging op een zorgvuldige manier te kunnen maken.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

De verwachting is dat deze richtsnoeren kunnen rekenen op brede steun van de lidstaten. De bescherming van minderjarigen in de digitale wereld wordt door veel lidstaten als prioriteit gezien. Zo is in oktober jl. door een grote meerderheid van de lidstaten (Nederland, samen met 24 andere lidstaten, Noorwegen en IJsland) de Jutland-verklaring ondertekend. In deze verklaring spreken de ondergetekenden af gezamenlijk te werken aan een veiligere digitale omgeving voor kinderen. Hierbij werd opgeroepen tot strikte handhaving van bestaande wetgeving, zoals de DSA, en tot het verplicht stellen van adequate maatregelen door bedrijven om kinderen die hun diensten gebruiken effectief te beschermen. De positie van het Europese Parlement is nog onbekend. Wel heeft de Commissie Interne Markt en Consumentenbescherming recentelijk een rapport aangenomen waarin wordt opgeroepen om de DSA te handhaven en om schadelijke praktijken zoals verslavende ontwerpen en gokachtige spelfuncties te verbieden om minderjarigen te beschermen.⁷

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op gezamenlijke standaarden voor de Europese interne markt voor digitale diensten (artikel 114 VWEU). Op het terrein van de interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten, op grond van artikel 4, lid 2, sub a VWEU.

De grondslag voor het vaststellen van richtsnoeren op het gebied maatregelen ter bescherming van de privacy, veiligheid en beveiliging van minderjarigen is vastgelegd in artikel 28, lid 4 van verordening 2022/2065 (DSA).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel het bevorderen van de bescherming van minderjarigen bij het gebruik van online diensten. Gezien de grensoverschrijdende aspecten van het gebruik van digitale diensten op de Europese markt kan dit onvoldoende door lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau, worden verwezenlijkt. Daarom is een EU-aanpak nodig. Deze richtsnoeren stellen kaders en vormen een benchmark voor bedrijven en overheden voor

⁷ [IMCO, protection of minors online, 2025/2060 \(INI\).](#)

de interpretatie en implementatie van de open norm van artikel 28 DSA. Dit draagt eraan bij om belemmeringen op de interne markt voor digitale diensten te verminderen en daadkrachtig te kunnen optreden tegen praktijken die niet in het belang van minderjarigen zijn.

Gelet op het bovenstaande zijn EU-brede richtsnoeren niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel het bevorderen van de bescherming van minderjarigen bij het gebruik van online diensten. De mededeling is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat de richtsnoeren duidelijke handvatten geven aan bedrijven, lidstaten en toezichthouders om deze bescherming op een geharmoniseerde manier te bewerkstelligen. Zo geven de richtsnoeren handvatten over het privacyvriendelijk en veilig inrichten van online platforms door bijvoorbeeld de openbaarheid van accounts van minderjarigen te beperken of bepaalde schadelijke ontwerpstechnieken niet te gebruiken. Aangezien het hier een benchmark en kaders betreft, gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk. Het betreft enkel richtsnoeren en legt geen extra verplichtende maatregelen op aan ondernemers en overheden.

d) Financiële gevolgen

De mededeling kent geen directe gevolgen voor de Rijksbegroting omdat het geen verplichtingen bevat die kosten met zich meebrengen. Overheden en ondernemers kunnen op eigen initiatief opvolging geven aan de voorgestelde maatregelen. Zo zou een eventuele Nederlandse implementatie van een leeftijdsverificatie kosten met zich meebrengen. Bij verdere uitwerking voor besluitvorming die hiervoor nodig zou zijn, worden via de uitvoertoets de financiële gevolgen nader bepaald. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Voorafgaand aan de vaststelling van de mededeling heeft de Europese Commissie tussen 31 juli 2024 en 30 september 2024 een openbare consultatie georganiseerd. Zo zijn bedrijven en burgers in de gelegenheid gesteld om een bijdrage te leveren aan de totstandkoming mededeling. Er is geen impact assessment verricht op deze mededeling. Die was reeds verricht op de DSA zelf.

De mededeling geeft bedrijven handvatten om uitvoering te geven aan artikel 28 DSA. Daarmee wordt concreter en duidelijker wat zij moeten doen om aan deze verplichting van de DSA te voldoen. Daarnaast geeft de mededeling toezichthouders meer houvast bij het verrichten van toezicht op de naleving van artikel 28 DSA. Dat maakt voorspelbaarder hoe zij artikel 28 DSA in de praktijk gaan invullen, wat de onzekerheid voor het bedrijfsleven daarover verkleint. Het voorstel zal naar verwachting daarom een positieve invloed hebben op de regeldruk voor bedrijven en op de regeldruk voor overheden, met name uitvoeringsorganisaties en toezichthouders. Een kanttekening daarbij is dat er een aantal (vrijwillige) maatregelen worden voorgesteld waarvan de uitvoering mogelijk wel

additionele uitvoeringslasten en -kosten met zich mee zouden kunnen brengen. Te betogen valt evenwel dat die maatregelen eerder ook al vereist waren onder artikel 28 DSA. De richtsnoeren geven immers nadere invulling aan bestaande norm.

Het voorstel zal naar verwachting geen bijzondere invloed hebben op het concurrentievermogen van de EU.

De richtsnoeren hebben betrekking op online diensten die aangeboden worden binnen de EU, net zoals geldt voor de DSA in den brede. Het voorstel heeft daarom geen gevolgen voor de manier waarop deze diensten aangeboden worden in andere landen. Wel zullen de richtsnoeren tevens van toepassing zijn op grote technologiebedrijven die voor een significant deel gevestigd zijn buiten de EU. De richtsnoeren voorzien echter slechts in het stellen van richtinggevende standaarden voor de uitvoering van een bestaande verplichting uit de DSA. Het is daarom niet voorzien dat de richtsnoeren een grote geopolitieke invloed zullen hebben.

Fiche 3: Strategie voor Gelijkheid van lhbtqi'ers 2026-2030

1. Algemene gegevens

a) *Titel voorstel*

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's; Unie van Gelijkheid: Strategie voor Gelijkheid van lhbtqi'ers 2026-2030

b) *Datum ontvangst Commissiedocument*

8 oktober 2025

c) *Nr. Commissiedocument*

COM(2025) 725

d) *EUR-Lex*

[EUR-Lex - 52025DC0725 - EN - EUR-Lex](#)

e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie*

N.v.t.

f) *Behandelingstraject Raad*

Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

2. Essentie voorstel

Op 8 oktober jl. publiceerde de Europese Commissie (hierna: Commissie) een mededeling met de strategie voor de gelijkheid van lhbtqi+¹ personen 2026-2032. De EU en haar lidstaten hebben al aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het bevorderen van een Unie van gelijkheid. Met deze verhoogde ambitie kan nog veel worden bereikt om een daadwerkelijk gelijke samenleving voor iedereen tot stand te brengen. Het doel van de strategie is om bij te dragen aan de totstandkoming van een EU waarin diversiteit wordt gevierd als onderdeel van onze collectieve rijkdom, waar iedereen zichzelf kan zijn zonder risico op discriminatie, uitsluiting of geweld.

De strategie bevat gerichte maatregelen rond drie doelstellingen gericht op het bestrijden van haat en het bevorderen van vrijheid en diversiteit in de EU en wereldwijd.

¹ Lhbtqi+ is een verzamelnaam voor een groep zeer verschillende mensen en staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, bi+ personen, transgender personen, intersekse personen en queer personen. De plus staat voor personen die een andere, niet in voorstaande termen genoemde seksuele oriëntatie of genderidentiteit hebben. Waaronder zij die non-binair of asexueel zijn. In de strategie van de Commissie worden verschillende Engelse vormen (LGBTI, LGBTIQ en LGBTIQ+) door elkaar gebruikt, afhankelijk van de terminologie die wordt gebruikt in het specifieke document, initiatief of beleidsterrein waarnaar wordt verwezen. In dit fiche gebruiken wij de afkorting lhbtqi+, behalve als er direct wordt verwezen naar de Engelstalige titels van de Commissie strategieën of de Nederlandse vertaling daarvan.

Ten eerste lhbtqi+ personen beschermen tegen alle vormen van geweld, ten tweede lhbtqi+ personen in staat stellen om zonder discriminatie te leven en gelijke rechten te hebben op alle gebieden van het leven en ten derde de samenleving als geheel op alle niveaus te betrekken om samen de gelijkheid van lhbtqi+ personen te bevorderen.

Om de lidstaten te ondersteunen bij het verbieden van conversietherapie, zal de Commissie de aard, prevalentie en impact ervan op lhbtqi+ personen beoordelen. Dit met het oog op passende maatregelen om deze praktijken te stoppen. Hierbij houdt de Commissie rekening met het Europees burgerinitiatief om conversiepraktijken te verbieden. De strategie richt zich ook op het aanpakken van haat offline en online. Zo zal de Commissie een kenniscentrum opzetten om informatie te verzamelen over illegale haat online. Doel hiervan is om het toezicht op de gedragscode te verbeteren. Daarnaast geeft de Commissie in de strategie aan voorts een EU-actieplan tegen cyberpesten te publiceren, met bijzondere aandacht voor lhbtqi+ jongeren.

Discriminatie leidt tot economische verliezen: een recent onderzoek van de OESO² geeft aan dat de jaarlijkse bbp-verliezen in de EU die verband houden met discriminatie op grond van seksuele gerichtheid, kunnen oplopen tot 89 miljoen EUR. Om discriminatie te bestrijden zal de Commissie in 2026 een verslag publiceren over de uitvoering van de richtlijn inzake gelijke behandeling in arbeid en beroep en blijven toezien op de strikte toepassing ervan. Daarnaast zal de Commissie nieuwe richtsnoeren opstellen voor inclusieve wervingspraktijken.

De strategie benadrukt het cruciale belang van de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij het beschermen van de rechten en vrijheden van lhbtqi+ personen. Zij zal financiële middelen beschikbaar stellen voor de ondersteuning van maatschappelijke organisaties. Ook is de Commissie voornemens om een "Beleid Forum" op te richten voor gestructureerde uitwisseling met en tussen wetenschappers, sociale partners en maatschappelijke organisaties.

Huidige financiering hiervoor in het kader van het CERV-programma loopt door tot en met 2027. Onder het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) zal financiering worden verstrekt in het kader van het CERV+ onderdeel van het voorgestelde AgoraEU-programma, dat middelen omvat voor het handhaven van gelijkheid en non-discriminatie, het bestrijden van gendergerelateerd geweld en het bevorderen van democratische participatie. Ook zal de Commissie in samenwerking met de lidstaten een aanbeveling opstellen om verzameling, analyse en gebruik van gegevens over gelijkheid te verbeteren. De Commissie is voornemens om in 2027 een nieuwe Eurobarometer over discriminatie te publiceren, en zal het Europees bureau voor de Grondrechten (hierna: FRA) vragen om in 2029 een vervolg te publiceren op de FRA LGBTIQ+ Survey.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

² OECD (2025), *Combating Discrimination in the European Union*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/29c2c36a-en>.

In de Emancipatienota 2025: Veilig Meedoen³ schetst het kabinet de inspanningen om de rechten en emancipatie van vrouwen en lhbtqi+ personen te bevorderen, met als twee prioriteiten: iedereen moet veilig zijn, en iedereen moet volwaardig kunnen meedoen.

De Emancipatienota benadrukt dat iedereen in Nederland recht heeft op een leven zonder geweld en discriminatie, maar dat vooral vrouwen, meisjes en lhbtqi+ personen nog steeds te maken hebben met onveiligheid en geweld, zowel in de openbare ruimte als online. De overheid ziet het als haar taak om gelijkheid te stimuleren, zoals verankerd in de Grondwet, Europese verdragen en internationale mensenrechtenverdragen. De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap coördineert het emancipatiebeleid namens het kabinet en ondersteunt andere departementen bij het integreren van gendergelijkheid en lhbtqi+-gelijkheid in hun beleid. Om de voortgang en maatschappelijke acceptatie te meten, worden in 2026 en 2028 nieuwe edities van de Emancipatiemonitor en Lhbtqi+-monitor gepubliceerd.⁴ Er wordt intensief samengewerkt met het maatschappelijke middenveld, onder meer door het meerjarig financieel ondersteunen van acht strategische allianties van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor emancipatie van vrouwen en lhbtqi+ personen.

Een belangrijke focus ligt op de veiligheid van lhbtqi+ personen, die volgens de Lhbtqi+-monitor 2024 vaker slachtoffer zijn van geweld, discriminatie en pesten. Het aantal meldingen van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid steeg in 2024 met 141% ten opzichte van 2023. Het kabinet werkt aan een vervolg op het Actieplan Veiligheid lhbt 2019-2022, in samenwerking met maatschappelijke organisaties, de politie en lokale overheden. Voorts wordt het Expertisecentrum Aanpak Discriminatie Politie (ECAD-P) bestendigd en uitgebreid, en wordt het netwerk Roze in Blauw versterkt om de meldingsbereidheid van slachtoffers te vergroten. Daarnaast ondersteunt het Programma Regenboogsteden 56 gemeenten bij het creëren van een veilige en inclusieve omgeving, onder meer door trainingen voor politie en horeca. De alliantie Kleurrijk en Vrij zet zich in voor veiligheid op scholen, werkvloeren en in de publieke ruimte, bijvoorbeeld door het organiseren van Paarse Vrijdag en het bevorderen van transitieverlof bij werkgevers.

In het onderwijs worden maatregelen genomen om een veilig en vrij leerklimaat te bevorderen. Het wetsvoorstel Vrij en Veilig onderwijs verplicht scholen in het funderend onderwijs bijvoorbeeld tot het aanstellen van vertrouwenspersonen en een meldplicht voor ernstige incidenten. Het wetsvoorstel zorgplicht in het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs verplicht onderwijsinstellingen te zorgen voor een veilig leerklimaat. Specifieke aandacht gaat uit naar het ondersteunen van lhbtqi+ leerlingen, onder meer via *Gender and Sexuality Alliances* (GSA). Daarnaast wordt gewerkt aan de actualisatie van kerndoelen voor burgerschap, digitale geletterdheid en relationele en seksuele vorming.

Deze kerndoelen brengen leerlingen onder andere bij hoe je respectvol met elkaar en met verschillen in bijvoorbeeld gender- en seksuele diversiteit omgaat, offline en online.

³ Kamerstuk II: 2024/2025: 30420-418, brief dd. 11 juni 2025

⁴ [Emancipatiemonitor 2024 | CBS](#) en [Lhbtqi+-monitor 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Ook richt het kabinet zich op gelijke kansen in de samenleving, zoals het doorbreken van genderstereotypen in school- en beroepskeuzes. Projecten als Techkwadraat en Sterk Techniekonderwijs moedigen meisjes aan om voor technische opleidingen te kiezen, terwijl de alliantie Worden Wie je Bent docenten traint om stereotypering tegen te gaan. In de zorg wordt gewerkt aan een nationale strategie vrouwengezondheid en aan betere toegankelijkheid van transgenderzorg.

Europees en internationaal zet Nederland zich in voor ambitieuze Europese en VN-strategieën die de rechten van vrouwen en lhbtq+ personen beschermen, met name in landen waar deze rechten onder druk staan. Nederland zet zich via bilaterale en multilaterale kanalen wereldwijd in om strafbaarstelling van homoseksualiteit af te schaffen, discriminatie en geweld tegen te gaan en sociale acceptatie te bevorderen. Daartoe ondersteunt Nederland in Europa en daarbuiten ook initiatieven van maatschappelijke organisaties, waaronder Europese lhbtq+-netwerkorganisaties.

Vanuit het Parlement wordt met brede steun ingezet op een initiatiefwetvoorstel om conversietherapie tegen te gaan door een wettelijk verbod op pogingen om de seksuele oriëntatie of genderidentiteit van mensen te veranderen. In september 2025 stemde de Tweede Kamer in met een wetsvoorstel van die strekking.

Nederland heeft zich, samen met een aantal andere lidstaten, jarenlang hard gemaakt voor gericht Europees beleid op het gebied van gelijke rechten voor lhbtq+ personen en een ambitieuze invulling van de rol van Commissaris voor Gelijkheid en van de eerste Lhbtq+ strategie van de Commissie voor de periode 2020-2025.⁵ Tijdens het EU-voorzitterschap in 2016 heeft Nederland initiatief genomen tot de eerste Raadsconclusies over de gelijkheid van lhbtq+ personen, een ambitie die daarna door andere voorzitterschappen is opgevolgd.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de tweede strategie van de Commissie voor de positie van en gelijke rechten voor lhbtq+ personen. De aangekondigde strategie komt op een moment dat de gelijke behandeling van lhbtq+ personen, en andere gemarginaliseerde groepen, in delen van de Unie verder onder druk is komen te staan. Tevens staan grondrechten en de democratische functie van maatschappelijke organisaties en vrije media op meerdere plaatsen onder druk. Deze ontwikkelingen beperken de mate waarin lhbtq+ personen volwaardig maatschappelijk kunnen participeren en hun Europese fundamentele rechten als ieder ander kunnen genieten.

Gegeven die omstandigheden is het kabinet positief over het feit dat de Commissie met deze strategie opvolging geeft aan haar eerdere inzet, maar constateert tegelijk dat het ambitieniveau begrensd is door dezelfde (geo-)politieke realiteit. Het kabinet steunt de Commissie als Hoeder van de Verdragen en staat pal achter het behoud van de fundamentele waarden waarop de Unie is gefundeerd, zoals vastgelegd in de Verdragen en het Handvest van de grondrechten van de EU, zoals respect voor de menselijke waardigheid, gelijkheid en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Het baart het kabinet zorgen dat sommige lidstaten die kernwaarden niet toepassen of actief beperken en het kabinet roept de

⁵ Europese Commissie: [lgbtiq_strategy_2020-2025_en.pdf](#)

Commissie op snel en effectief op te treden met alle beschikbare instrumenten als deze lidstaten het Unierecht schenden. Het kabinet had in de strategie dan ook graag teruggezien hoe de Commissie voornemens is deze fundamentele waarden effectief te handhaven.

Met deze strategie zet de Commissie in op drie actielijnen, te weten Beschermen, Versterken en Betrekken. Veel van de genoemde acties binnen deze actielijnen behoren tot de bestaande Europese inzet op lhbtqi+ gelijkheid.

Nieuwe voornemens tot (wetgeving)voorstellen die worden genoemd richten zich vooral op een verbod op pogingen om de seksuele oriëntatie of genderidentiteit van mensen te veranderen ('conversietherapie'). Daartoe zal de Commissie onderzoek laten verrichten, mede gezien vanuit het Europese burgerinitiatief op dit onderwerp. Het kabinet verwelkomt dit initiatief tot onderzoek.

Voor wat betreft de ambitie van de Commissie om te verkennen welke mogelijkheden er zijn om haatspraak en haatmisdrijven in strafwetgeving te harmoniseren, met bijzondere aandacht voor online haatmisdrijven, vindt het kabinet dat er meerwaarde zit in een Europese aanpak van haatspraak en haatmisdrijven, bijvoorbeeld ter ondersteuning van nationale activiteiten.

Daarnaast deelt het kabinet met de Commissie het belang van een sterk maatschappelijk middenveld. Het kabinet verwelkomt daarom de steun aan Uniebreed opererende maatschappelijke organisaties op het terrein van fundamentele waarden vanwege hun belangrijke kennis-, ondersteunings- en waakhondfunctie.

Wat betreft het voortzetten van onderzoek en analyse, zoals bijvoorbeeld de Eurobarometer over discriminatie, verwelkomt het kabinet ten algemene een Europese inzet op effectieve en efficiënte dataverzameling rond het thema van lhbtqi+ gelijkheid. Op verschillende deelterreinen zou meer en beter vergelijkbare data ten goede komen aan effectief beleid op het thema.

Het kabinet zal de in de strategie aangekondigde voorstellen bij publicatie op hun eigen merites beoordelen. Ook biedt de tussentijdse evaluatie in 2028 Nederland de mogelijkheid om voortgang van de uitwerking van de strategie te monitoren en de Commissie daarbij, samen met gelijkgestemde lidstaten, te ondersteunen, voornamelijk via de EU LGBTIQ+ *Subgroup* onder de *High Level Group on Anti-Discrimination*.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Naar verwachting zal een grote meerderheid van lidstaten de strategie verwelkomen. Enkele lidstaten zullen zich naar verwachting negatief uitlaten over deze strategie. Het Europees Parlement zal de strategie, gezien eerdere resoluties, naar verwachting verwelkomen en de Raad verzoeken de strategie proactief te implementeren.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de bevoegdheid voor deze mededeling is positief. De Commissie is bevoegd om deze mededeling te doen. De mededeling heeft betrekking op het terrein van het sociaal beleid. Op het terrein van sociaal beleid is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (zie artikel 4, lid 2, onder b, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de subsidiariteit van deze mededeling is positief. De mededeling heeft tot doel om bij te dragen aan een EU waarin diversiteit wordt gevierd als onderdeel van onze collectieve rijkdom, waar iedereen zichzelf kan zijn zonder risico op discriminatie, haat, uitsluiting of geweld. Het bewaken van de waarden van de Europese samenleving, zoals verwoord in het VWEU, het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en de Europese pijler van sociale rechten vraagt, om een EU-brede aanpak. Gezien de EU-brede toepassing van dit doel kan dit onvoldoende door lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Een EU-aanpak heeft, ten aanzien van lhbtqi+ gelijkheid en gezien de internationale aard van de problematiek, toegevoegde waarde ten opzichte van een enkel nationale aanpak op het vlak van: het – onafhankelijk van lidstaten – monitoren van relevante data; het uitwisselen van effectieve beleidsvoorbeelden; het (breed) agenderen van kwesties van de positie en rechten van lhbtqi+ personen; en het bewaken van de waarden en normen van de Europese samenleving. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit is positief. De mededeling heeft tot doel om bij te dragen aan de totstandkoming van een EU waarin diversiteit wordt gevierd als onderdeel van onze collectieve rijkdom, waar iedereen zichzelf kan zijn zonder risico op discriminatie, haat, uitsluiting of geweld. In de strategie geeft de Commissie aan over welke onderwerpen zij wetgevingsvoorstellen en andere beleidsinitiatieven zal ontwikkelen. Het kabinet deelt de visie van de Commissie en vindt het voorgestelde optreden geschikt om de doelstellingen te bereiken. Op basis van de informatie in deze mededeling, vindt het kabinet dat de aangekondigde voorstellen en initiatieven niet verder gaan dan noodzakelijk, omdat het zich alleen richt op de terreinen waar optreden door de EU de grootste meerwaarde kan hebben en waar EU-optreden nodig is om de waarden van de EU te beschermen. Ook wordt ruimte aan de lidstaten gelaten om eigen nationale initiatieven te ontplooien.

d) Financiële gevolgen

Vooralsnog geeft de Commissie aan dat de investeringen vooral zullen komen uit het huidige CERV-programma en daarnaast uit het fonds voor Asiel en Migratie (AMF), het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking (NDICI) en het instrument voor pretoetredingssteun (IPA). In het kader van het volgende meerjarig financieel kader (MFK) zal financiering worden verstrekt uit het voorgestelde *Global Europe* Instrument en het CERV+-onderdeel van het voorgestelde AgoraEU-programma, dat middelen zal omvatten om gelijkheid en non-discriminatie te handhaven, gender gerelateerd geweld te bestrijden en democratische participatie te bevorderen.

Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruit lopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Op basis van de mededeling is de impact op de regeldruk nu nog niet volledig te overzien en in te schatten. Bij eventuele voorstellen die nader invulling geven aan deze mededeling zal de regeldruk in kaart worden gebracht en worden meegewogen bij de standpuntbepaling van het kabinet. Eén van deze voorstellen zou betrekking kunnen hebben op het formuleren van nieuwe indicatoren en het verzamelen van statistische informatie ten behoeve van een Eurobarometer en LGBTIQ+ survey. Indien op grond hiervan informatie verzameld zou moeten worden die niet aansluiten bij de bestaande monitoringskaders, kan de regeldruk toenemen.

De strategie draagt bij aan het EU concurrentievermogen. Gelijke kansen voor lhbtq+ personen versterken de sociale cohesie en diverse samenlevingen bevorderen ondernemerschap en innovatie. Volgens de strategie loopt de EU momenteel jaarlijks tot 89 miljoen euro aan bbp mis als gevolg van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid.

De strategie heeft ook geopolitieke gevolgen. De EU wil haar externe betrekkingen inzetten om lhbtq+-rechten wereldwijd te bevorderen. Op multilateraal niveau zal de EU werken aan allianties om gelijkheid te bevorderen in de VN, OESO en de Raad van Europa. Ook op bilateraal niveau zal de EU haar inspanningen opvoeren om vormen van discriminatie te bestrijden, met inbegrip van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid en genderidentiteit. Bovendien zal de EU ervoor blijven zorgen dat humanitaire hulp blijft voldoen aan de specifieke behoeften van kwetsbare lhbtq+ personen.

Fiche 4: Mededeling Pact voor Middellandse Zeegebied

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch En Sociaal Comité en het Comité Van De Regio's. het pact voor het Middellandse Zeegebied: één zee, één pact, één toekomst

b) Datum ontvangst Commissiedocument

16 oktober 2025

c) Nr. Commissiedocument

JOIN(2025) 26

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52025JC0026&qid=1761119034186>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevingstoetsing

Niet opgesteld

f) Behandelingstraject Raad

Raad Buitenlandse Zaken

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Buitenlandse Zaken in nauwe samenwerking met het Ministerie van Asiel en Migratie

2. Essentie voorstel

De Europese Commissie (hierna: de Commissie) en de EU Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid publiceerden op 16 oktober jl. hun gezamenlijke mededeling over het nieuwe Pact voor het Middellandse Zeegebied (hierna: het MedPact). Het MedPact is de nieuwe overkoepelende EU-strategie voor de samenwerking tussen de EU en de partners in de Zuidelijk Nabuurschapsregio, die Algerije, Egypte, Israël, Jordanië, Libanon, Libië, Marokko, de Palestijnse gebieden, Syrië en Tunesië. Met het MedPact legt de EU de strategische ambities voor deze regio vast en presenteert de Unie zich als betrouwbare partner in een veranderend geopolitiek krachtenveld. Ook biedt het MedPact een leidraad om integratie in en rond het Middellandse Zeegebied te versterken op basis van gedeeld eigenaarschap, verantwoordelijkheid en samenwerking. Het MedPact heeft drie nauw verbonden pijlers.

De eerste pijler, 'mensen als drijvende kracht', draait om samenwerking op onderwijs, arbeidsmarkt en demografie, en bevat vier nieuwe initiatieven.

Deze initiatieven hebben betrekking op 1) hoger onderwijs, vaardigheden, onderzoek en innovatie; 2) het afstemmen van onderwijs en beroepsopleidingen; 3) cultuur, sport en toerisme; en 4) het versterken van het maatschappelijk middenveld, de positie van jongeren en lokale gemeenschappen.

De tweede pijler, 'sterkere, duurzame en geïntegreerde economieën', is gericht op de verduurzaming en integratie van economieën in de regio. Deze pijler bevat acht initiatieven op het gebied van 1) de modernisering en versterking van handels- en investeringsrelaties; 2) de ontwikkeling van startups; 3) digitale infrastructuur en cybersecurity en integratie van digitale en data-economieën; 4) hernieuwbare energie en schone technologie; 5) regionale samenwerking op het gebied van milieu en klimaat; 6) verduurzaming van de blauwe economie; 7) transportverduurzaming; en 8) kennisdeling ten behoeve van betere besluitvorming.

De derde pijler, 'veiligheid, paraatheid en migratie', heeft betrekking op paraatheid en weerbaarheid bij rampen, een regionale aanpak van vrede en veiligheidsvraagstukken en een alomvattende aanpak van migratie. Op deze onderwerpen worden vijf initiatieven voorzien: 1) de ontwikkeling van een gecoördineerde aanpak op veiligheidsthema's; 2) versterking van de regionale weerbaarheid; 3) een gezamenlijke aanpak op migratieroutes; 4) samenwerking ten aanzien van geïntegreerd grensbeheer; en 5) juridische en politiesamenwerking.

De implementatie van het MedPact wordt in EU-verband en gezamenlijk met de landen uit de Zuidelijk Nabuurschapsregio gemonitord. De Commissie en de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDED) zijn verantwoordelijk voor de technische monitoring. De jaarlijkse EU-Zuidelijk Nabuurschap Ministeriële bijeenkomst biedt politieke sturing aan het MedPact. Deze bijeenkomst wordt in EU-verband voorbereid door de uitvoering van het MedPact tweemaal per jaar in de Raad Buitenlandse Zaken te bespreken. De onder het MedPact voorgestelde initiatieven worden in het eerste kwartaal van 2026 omgezet in een nieuw Actieplan.

3. Nederlandse positie ten aanzien van de mededeling

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

De Zuidelijk Nabuurschapsregio is van groot belang voor Nederland en de EU, met name op het gebied van regionale veiligheid en stabiliteit, migratie, handel en economische samenwerking. Het kabinet is voorstander van brede en strategische partnerschappen met landen in de regio gebaseerd op wederzijds eigen belang, zoals de EU reeds aanging met bijvoorbeeld Jordanië en Tunesië.¹

¹ Kamerstuk 21 501-20 nr. 1969; Kamerstuk [21 501-04 nr. 275](#).

De Nederlandse belangen op het gebied van veiligheid en migratie zijn nauw verweven met de bredere regionale veiligheid en stabiliteit in het Midden-Oosten en Noord-Afrika.² De EU-inzet is essentieel om de Nederlandse belangen te behartigen.

De Nederlandse inzet in deze regio dient dan ook complementair te zijn aan de inzet via de EU, om zo effectief mogelijk te opereren. Om effectief in te spelen op de Nederlandse belangen rond veiligheid en stabiliteit moet deze inzet complementair zijn aan onder meer de Nederlandse diplomatie, programmatische inzet en militaire en civiele inzet, evenals ingebed zijn binnen de bredere doelstellingen van Nederland.³ Zo zet Nederland zich in de regio ook in voor handel en economische samenwerking, ten behoeve van de Nederlandse welvaart en weerbaarheid, en kan klimaatbeleid op het gebied van water en energie bijdragen aan regionale stabiliteit.⁴

Bovenstaande doelstellingen behartigt het kabinet met inachtneming van bescherming van mensenrechten, het bevorderen van de internationale rechtsorde en de uitvoering van het Klimaatakkoord van Parijs. Deze strategische doelstellingen worden in toenemende mate beïnvloed door veranderende geopolitieke verhoudingen. Het kabinet streeft ernaar om een evenwicht te vinden tussen wat aansluit bij de Nederlandse belangen én de behoeften van de landen waarmee wordt samengewerkt. Een goed gecoördineerd EU-optreden ten aanzien van de regio kan daaraan bijdragen. Door ook door consequent voor de EU belangrijke waarden zoals respect voor mensenrechten, goed bestuur en rechtsstaat als uitgangspunt te hanteren kan de inzet op diverse onderwerpen als veiligheid, migratie, handel en ontwikkelingssamenwerking elkaar versterken.⁵ Een positieve, toekomstgerichte agenda voor samenwerking die deze verschillende belangen samenbrengt binnen de bredere relatie met de MENA-landen op basis van gelijkwaardigheid is het uitgangspunt.⁶

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de brede en integrale aanpak die het MedPact voorstaat ten aanzien van de Middellandse Zeeregio. De doelstellingen in het MedPact sluiten aan bij de Nederlandse beleidsprioriteiten in de regio en bij de doelstelling om deze geïntegreerd te benaderen via partnerschappen, ook in EU-verband. Om dit te waarborgen is een reguliere politieke dialoog essentieel, zoals in dit voorstel is geborgd via de jaarlijkse ministeriële bijeenkomst en het voorgestelde netwerk van Zuidelijk Nabuurschapsgezanten.

Bij de omzetting van het MedPact naar een Actieplan zal uitvoerbaarheid een aandachtspunt zijn. Voor het kabinet is in dat kader belangrijk dat de samenhang tussen initiatieven in het MedPact en

² Beleidsbrief Ontwikkelingshulp (Kamerstuk 36180, nr.133) en de Kamerbrief Internationale inzet van Nederlandse militairen, civiele experts en politiefunctionarissen 2025 – 2028.

³ Beleidsbrief Ontwikkelingshulp (Kamerstuk 36180, nr.133).

⁴ Betreft Beleidsagenda Buitenlandse Handel 'Nederland: welvarend en weerbaar' (36180 nr. 164).

⁵ Kamerbrief Geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken 20 oktober 2025 (Kamerstuk 21 501-02 nr. 3260).

⁶ De Nederlandse Afrikastrategie (Kamerstuk 29 237 nr. 183).

bestaande EU-instrumenten behouden blijft. Ook moet er synergie bestaan met het beleid van de lidstaten. Leidraad is dat nationale bijdragen van meerwaarde zijn op de EU-inzet en andersom.

Het kabinet waardeert dat de Commissie het MedPact vanuit breed perspectief bekijkt en hierbij ook aandacht heeft voor het vervolgonderwijs en onderzoek en innovatie. Het kabinet zal vragen naar de juridische grondslag voor het opstellen van een mediterrane universiteit, en naar hoe het voorstel van de Commissie voor het oprichten van een mediterrane universiteit zich verhoudt tot de Europese Universiteiten Allianties en het nog niet verschenen voorstel voor een passende Europese juridische status voor deze allianties als onderdeel van de Mededeling Vaardigheidsunie.⁷ Het is voor het kabinet van belang dat er duidelijkheid komt over de continuering van de allianties en dat wat betreft het oprichten van een mediterrane universiteit niet vooruitgelopen wordt op de beoordeling en bespreking van het voorstel voor een juridische status. Het huidige Erasmus+ programma faciliteert reeds studiepuntmobiliteit met landen uit de Middellandse Zeeregio. Het kabinet zal de Commissie vragen wat het versterken van deze mobiliteit inhoudt. Ook is het voor het kabinet van belang dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe deze plannen in relatie staan tot het huidige en toekomstige Erasmus+-programma en dat dit in het huidige programma niet ten koste gaat van de reeds bestaande initiatieven.

Het initiatief voor cultuur, sport en toerisme is beperkt in reikwijdte maar sluit, bijvoorbeeld met de inzet op digitalisering, de inzet op sport en bewegen om zowel fysieke als mentale gezondheid te stimuleren, maatschappelijk en economisch gebruik en bescherming van erfgoed, en aandacht voor publiek-private samenwerkingen, aan bij kabinetsbeleid. Dit geldt ook voor de inzet om illegale handel in cultuurgoederen tegen te gaan, al zouden meer concrete maatregelen hierbij wenselijk zijn zoals informatie-uitwisseling en betrokkenheid van Europol. Het bevorderen van verdere uitwisseling en het koppelen van culturele activiteiten verdient steun, hoewel er nog veel onduidelijk is ten aanzien van de implementatie.

Het kabinet verwelkomt de nadruk op het versterken van het maatschappelijk middenveld, jongeren- en vrouwenparticipatie, onafhankelijke media en lokale overheden en organisaties. Deze inzet sluit aan bij het kabinetsbeleid dat *civic space* structureel verankert in het buitenlandbeleid en gericht is op inclusieve besluitvorming, lokaal eigenaarschap en een veilig en veerkrachtig maatschappelijk middenveld. Het kabinet acht het belangrijk dat de uitvoering van het MedPact vraaggestuurd en complementair aan bestaande EU-instrumenten plaatsvindt, met betrokkenheid van lokale actoren. Het kabinet blijft het belang van de veiligheid van mensenrechtenverdedigers en journalisten en onafhankelijke media als integraal onderdeel van een gunstig klimaat voor het maatschappelijk middenveld benadrukken.

Het kabinet verwelkomt de inzet van het MedPact op versterking van economische samenwerking, handel en investeringen onder de pijler 'Sterkere, duurzame en geïntegreerde economieën'. De voorgestelde maatregelen sluiten aan bij de kabinetsprioriteiten op dit terrein in de Zuidelijke

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2025/03/05/fiche-1-mededeling-vaardigheidsunie>

Nabuurschapsregio, zoals duurzame groei, bevordering van werkgelegenheid, diversificatie van waardeketens en een voorspelbaar ondernemers- en investeringsklimaat. Het kabinet benadrukt het belang van een gelijk speelveld, het adresseren van handelsbarrières en aansluiting tussen verschillende (EU-)initiatieven.

Het kabinet is positief over de ambities om bilaterale handelsbetrekkingen te moderniseren, de nieuwe *Sustainable Investment Facilitation Agreements* met geïnteresseerde partners te verkennen en in te zetten op versterking van lokaal ondernemerschap en innovatie. Het kabinet acht het daarbij van belang dat de inzet en uitwisseling voor digitale infrastructuur en cybersecurity in overeenstemming is met Europese digitale rechten, waarden en standaarden.

Het kabinet verwelkomt de inzet op hernieuwbare energie, waterbeheer en duurzame connectiviteit, die bijdraagt aan de groene en veerkrachtige transitie van de regio. De voorgestelde samenwerking binnen het *Trans-Mediterranean Renewable Energy and Clean Tech initiative* sluit goed aan bij de Nederlandse ambitie om groene importcorridors en industriële partnerschappen voor schone energie te versterken. Bij de verdere uitwerking is het van belang dat investeringen in infrastructuur, zoals havens, pijpleidingen en energieopslag, expliciet worden meegenomen.

De Nederlandse en Europese belangen zijn nauw verweven met de veiligheid en stabiliteit in de Zuidelijk Nabuurschapsregio. Het kabinet verwelkomt dan ook de voorstellen onder de derde pijler, 'Veiligheid, paraatheid en migratie' om regionale samenwerking op het gebied van veiligheid, stabiliteit en conflictpreventie te versterken. Daarbij onderschrijft het kabinet het belang van versterkte samenwerking en *whole of government* om de complexe veiligheidsuitdagingen aan te pakken. In een tijd van geopolitieke competitie is het essentieel dat de EU een volwaardige en eigenstandige veiligheidspartner is in een aangrenzende regio waar grote belangen liggen.

Voor het kabinet is het bevorderen van de synergie tussen het NAVO *Southern Neighbourhood Action Plan* en het MedPact belangrijk. Nederland zal aandacht vragen voor de noodzaak om inzet van de Europese vredesfaciliteit, NAVO-*Defence Capacity Building*, missies en operaties en lokaal geleide vredesopbouw op elkaar af te stemmen en synergie te bevorderen. Het MedPact stelt voor om te onderzoeken of partnerlanden kunnen bijdragen aan Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid-missies. Het kabinet zal pleiten om hierin duidelijke afwegingen te maken met betrekking tot effectiviteit, risico's, mitigerende maatregelen en diversiteit van belangen.

De nadruk op conflictbemiddeling, vredesopbouw, en capaciteitsopbouw binnen justitie- en veiligheidssectoren sluit aan bij de inzet van het kabinet. Het kabinet zal erop toezien dat het MedPact focust op de inachtneming van de normen inzake mensenrechten en zal aandacht vragen voor lokaal eigenaarschap binnen conflictpreventie.

De aandacht voor grensoverschrijdende georganiseerde misdaad, radicalisering en gewelddadig extremisme, en maritieme veiligheid weerspiegelt de Nederlandse belangen in de regio. Het kabinet verwelkomt de inzet op versterking van de gezamenlijke aanpak van georganiseerde

criminaliteit en terrorisme in het Middellandse Zeegebied. Nederland steunt de voorgestelde initiatieven, waaronder het opzetten van een regionale veiligheidsdialoog, het bevorderen van uitwisseling van expertise en training, en het, waar mogelijk en nuttig, ondersteunen van werkafspraken en internationale overeenkomsten met Europol, CEPOL, Eurojust en het Europees Openbaar Ministerie (EOM). Deze samenwerking kan bijdragen aan betere informatie-uitwisseling, versterkte opsporingscapaciteit en meer effectieve vervolging van grensoverschrijdende criminaliteit.

Het kabinet verwelkomt de oproepen tot samenwerking om irreguliere migratie naar de EU tegen te gaan, capaciteitsopbouw in de regio te vergroten, mensensmokkel en -handel tegen te gaan, terugkeersamenwerking en herintegratie te verbeteren en het grensbeheer te versterken. De landen in de regio zijn belangrijke partners voor zowel Nederland als de EU daar waar het gaat om het voorkomen van irreguliere migratie en het bevorderen van terugkeer. Voor voldoende grip op migratie in Nederland zijn afspraken met de landen in deze regio op dat vlak essentieel en het kabinet zal zich ervoor inzetten dat deze doelstellingen bij het verder vormgeven van de samenwerking van de EU met deze landen een centraal thema zijn. Het kabinet zal zich er ook voor inspannen dat zowel vrijwillige als gedwongen terugkeer expliciet benoemd worden, dat er ruimte is voor de uitwerking van innovatieve oplossingen, waarbij gebruik moet worden gemaakt van het brede EU-instrumentarium en oog moet worden gehouden voor de specifieke bilaterale relatie. Tevens heeft het kabinet de voorkeur dat de term 'illegale migratie' wordt omgezet in 'irreguliere migratie'. Deze terminologie sluit beter aan bij de juridische status ten aanzien van de wijze van migratie.

Het kabinet verwelkomt de oproepen tot samenwerking om irreguliere migratie naar de EU te voorkomen, vergroten capaciteitsopbouw in de regio, tegengaan van mensensmokkel en -handel, verbeteren van terugkeersamenwerking en herintegratie en het versterken van grensbeheer. Het kabinet zal zich ervoor inspannen dat zowel vrijwillige als gedwongen terugkeer expliciet benoemd worden binnen de terugkeersamenwerking en er ruimte is voor de uitwerking van innovatieve oplossingen en heeft de voorkeur dat de term 'illegale migratie' wordt omgezet in 'irreguliere migratie'. Immers is de aanwezigheid van een persoon nooit illegaal, de verblijfssituatie kan irregulier zijn verwijzend naar de juridische status of wijze van migratie.

Het eerbiedigen van mensenrechten in lijn met internationale wet- en regelgeving, goede monitoring daarvan en samenwerking op basis van het *do no harm* principe blijven voor Nederland dwarsdoorsnijdend belangrijk in samenwerking met derde landen. Het kabinet zet zich dan ook in op adequate risico-inschatting, identificatie van mitigerende maatregelen, monitoring en evaluatie omtrent de mensenrechtenimpact bij de uitvoering van het MedPact. Het kabinet acht het van belang dat de EU investeert in de bescherming en opvang van migranten op de routes. Daarom verwelkomt het kabinet het voorstel van een *regional protection project for the southern Mediterranean*, alsook de voorstellen om te investeren in de capaciteit van lokale autoriteiten die werkzaam zijn in migratiemanagement. Het kabinet zal zich ervoor inspannen dat ondersteuning bij de opbouw van lokale asiel- en migratiemanagementsystemen hier onderdeel van is.

De oproepen tot het versterken en uitbreiden van vormen van reguliere migratie (zoals arbeidsmigratie) sluiten aan bij het beleid van sommige lidstaten, maar zullen volgens het kabinet altijd vergezeld moeten gaan met waarborgen voor nationale competenties om eigen grip op migratie te kunnen behouden. Voor het kabinet is arbeidsmigratie geen structurele oplossing voor tekorten op de arbeidsmarkt. Het kabinet erkent wel de noodzaak om gericht en selectief talent aan te trekken voor de Nederlandse kenniseconomie. Het kabinet zal er zorg voor dragen dat lidstaten ruimte behouden voor een eigen invulling van arbeidsmigratie- en arbeidsmarktbeleid. Het kabinet verwelkomt de samenwerking op versterkt integraal grensmanagement in de Middellandse Zeeregio en het tegengaan van drugs-, wapen- en mensenhandel door de samenwerking tussen de partnerlanden en de relevante Europese agentschappen, waaronder het Europese Grens- en Kunstwachtagentschap Frontex. De ontwikkeling van kleinschalige pilotprojecten zou zich volgens het kabinet niet moeten beperken tot louter grensbeheer, maar het hele migratiedomein moeten beslaan. Het kabinet zal zich inspannen voor een mensgerichte, op rechten gebaseerde aanpak en een ondersteuning van justitiële en bestuurlijke structuren in partnerlanden.

c) Eerste inschatting krachtenveld

Binnen de EU bestaat brede steun voor de partnerschapsaanpak richting de landen in de Zuidelijk Nabuurschapsregio. Bij eerdere besprekingen van het MedPact is door EU-lidstaten tevens steun geuit voor de inzet om voort te bouwen op bestaande initiatieven, bijvoorbeeld op het gebied van handel en migratie.⁸ Wel hebben verschillende lidstaten, waaronder Nederland, aandacht voor het belang om nationale competenties en belangen te borgen bij het aangaan van partnerschappen. Verder hebben lidstaten aandacht gevraagd voor inclusiviteit in de samenwerking met partnerlanden, voor financiering en voor monitoring door de Raad Buitenlandse Zaken. Het Europees Parlement heeft de gezamenlijke mededeling over het MedPact nog niet behandeld in een vergadering.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op onderwijs, onderzoek en technologische ontwikkeling; cultuur, sport en toerisme; versterken van het maatschappelijk middenveld en onafhankelijke media (sociaal beleid); arbeidsmarkt (werkgelegenheid); gemeenschappelijke handelspolitiek inclusief economische samenwerking, handel en investeringen; (hernieuwbare) energie; waterbeheer (milieu); duurzame connectiviteit (trans-Europese netwerken); migratie en justitiële samenwerking (ruimte van vrijheid, veiligheid en recht); veiligheid en stabiliteit (gemeenschappelijk buitenlands veiligheids- en defensiebeleid).

⁸ Kamerbrief Verslag Raad Buitenlandse Zaken van 15 juli 2025 (Kamerstuk 21 501-02 nr. 3216).

Op het terrein van gemeenschappelijke handelspolitiek is sprake van een exclusieve bevoegdheid van de EU (artikel 3, lid 1, sub e) VWEU). Op het terrein van energie, milieu, trans-Europese netwerken en ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 2, sub j VWEU). Op het terrein van onderzoek en technologische ontwikkeling hebben de EU en de lidstaten een parallelle bevoegdheid (artikel 4, lid 3 VWEU).

Op het terrein van gemeenschappelijk buitenlands veiligheids- en defensiebeleid heeft de EU ook bevoegdheid (artikel 2, lid 4 VWEU). Op het terrein van sociaal beleid en werkgelegenheid heeft de EU een coördinerende bevoegdheid (artikel 5, lid 3 VWEU). Op het terrein van onderwijs, cultuur, sport en toerisme is sprake van aanvullende bevoegdheid van de EU (artikel 6 VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om de strategische samenwerking met de landen in de Middellandse Zeeregio te verdiepen en te versterken op onder meer het gebied van onderwijs en onderzoek, cultuur, gemeenschappelijke handelspolitiek en migratie, stabiliteit en veiligheid. Gezien het transnationale karakter van deze doelstellingen en belangen kan dit onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt, daarom is een EU-aanpak op zijn plaats. Zo wordt economische en innovatiesamenwerking efficiënter op EU niveau geregeld en zijn migratie en veiligheid grensoverschrijdende vraagstukken. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om de strategische samenwerking met de landen in de Middellandse Zeeregio te verdiepen en te versterken op onder meer het gebied van onderwijs en onderzoek, cultuur, gemeenschappelijke handelspolitiek en migratie, stabiliteit en veiligheid. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat er nieuwe samenwerkingsverbanden worden voorgesteld die voortbouwen op bestaande akkoorden, dialogen en EU instrumenten. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat de mededeling deze ambities uiteenzet en ruimte laat voor de daadwerkelijke invulling van de plannen.

d) Financiële gevolgen

De implementatie van de in de mededeling genoemde voorstellen zal volgens de Commissie geschieden binnen het huidige en toekomstige Meerjarige Financiële Kader. De Commissie geeft aan dat de financiële instrumenten gemobiliseerd zullen worden onder de NDICI verordening uit 2021 en de toekomstige Global Europe verordening onder het toekomstige Meerjarig Financieel Kader. Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruit lopen op de integrale afweging van middelen na 2027.

Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De mededeling heeft geen gevolgen voor de regeldruk. De voorgestelde verdere samenwerking op het gebied economie en handel, onderwijs en innovatie, digitale infrastructuur, connectiviteit en duurzame groei kan positieve effecten hebben op het EU-concurrentievermogen. Nederland zet hierbij in op een zelfde mate van betrokkenheid van de '*Dutch Diamond*' (private en publieke partners) als bij EU *Global Gateway*.

De mededeling moet bijdragen aan een nauwere band met de Middellandse Zeeregio. Dit past bij het geopolitiek belang van de regio en de inzet van het kabinet om de banden met desbetreffende landen te versterken. De strategie kan bijdragen aan een sterkere positie van de EU en van de partners in de Middellandse Zeeregio in de wereld. Ook kunnen de onderdelen van het MedPact over vrede en veiligheid bijdragen aan de veerkracht en paraatheid van de EU in de regio.

Aan de Minister van Economische Zaken

**Directoraat-generaal
Economie en Digitalisering**
Directie Digitale Economie

Auteur

[Redacted]

Datum

27 oktober 2025

Kenmerk

DGED-DE / 102047984

Akkoord.

nota
TER ADVISERING

BNC-fiche Apply AI-strategie

RT 0000121426

Kopie aan

[Redacted]

Parafenroute

[Redacted]

Bijlage(n)

1

Aanleiding

Op 8 oktober 2025 heeft de Commissie de Apply AI-strategie gepresenteerd. Onder coördinatie van EZ is een BNC-fiche hiervoor opgesteld.

Advies

Instemmen met de inhoud van het BNC-fiche Apply AI-strategie en dat het fiche via het BNC-traject naar de MR zal worden geleid om vervolgens aan de Kamer te worden verzonden.

Kernpunten

- De Apply AI-strategie beoogt het gebruik van artificiële intelligentie (AI) in Europa te bevorderen en AI te integreren in Europese strategische industrieën om de concurrentiekracht de EU te vergroten.
- De strategie bestaat uit drie pijlers gericht op het stimuleren van AI-adoptie en AI-ontwikkeling in de EU:
 - De introductie van sectorale vlaggenschipinitiatieven
 - Het adresseren van sectoroverstijgende uitdagingen
 - De inrichting van een governance voor de strategie
- De acties uit de strategie zijn ontwikkeld n.a.v. stakeholderconsultatie door de Commissie. De Commissie zal de aangekondigde acties tussen nu en 2027 uitvoeren, en zal ongeveer 1 miljard euro uit haar financieringsprogramma's inzetten om de strategie uit te voeren.
- De strategie zal over de tijd worden geüpdatet en uitgebreid op basis van stakeholderinput. Ook roept de strategie lidstaten op hun nationale strategieën in lijn te brengen met de Apply AI-strategie.
- Het fiche stelt dat het kabinet positief is dat er een strategische aanpak komt voor deze belangrijke opgave. Ook over de opzet van de aanpak, die zowel sectorale als belangrijke sectoroverstijgende uitdagingen adresseert en AI-adoptie koppelt aan ontwikkeling van Europese AI-toepassingen, is het kabinet positief.

Ontvangen BBR

- Alhoewel het kabinet de opzet en de meeste individuele acties positief beoordeelt, denkt het kabinet dat meer nodig is om de ontwikkeling en integratie van AI in de Europese economie wezenlijk te versnellen. Om de ambities te verwezenlijken is het belangrijk dat de strategie een startpunt is en verder wordt uitgewerkt. Voor succesvolle aanpak op AI-ontwikkeling zullen ook keuzes moeten worden gemaakt welke AI-technologieën we als EU leidend in willen worden.

Toelichting

Inhoud strategie

- De sectorale vlaggenschepen richten zich op het stimuleren van AI-gebruik in elf sectoren:
 - gezondheidszorg
 - robotica
 - maakindustrie en bouw
 - defensie
 - veiligheid en ruimte
 - mobiliteit en transport
 - elektronische communicatie
 - energie
 - klimaat en milieu
 - agrifood
 - cultuur en creatieve sector
 - publieke sector.
- De vier sectoroverstijgende uitdagingen die de strategie adresseert zijn:
 - AI-adoptie door mkb. Dit wordt gestimuleerd door de (in Nederland 5) regionale Europese Digitale Innovatiehubs (EDIHs), die het mkb ondersteunen met AI-adoptie.
 - AI-vaardigheden. Hiervoor wordt o.a. een AI Skills Academy opgericht die AI-trainingen zal aanbieden gericht op specifieke beroepen.
 - Vertrouwen in AI. Hiervoor zal de EC tools en ondersteuning bieden voor bedrijven om makkelijker aan de AI-verordening te voldoen.
 - Ontwikkeling en adoptie van geavanceerde AI (LLMs, agents). Hiervoor zal een frontier AI-initiatief worden opgezet, die partijen zal ondersteunen in het ontwikkelen van open geavanceerde AI.

Inhoud fiche

- Gezien de strategie de acties vrij abstract omschrijft is nog veel onduidelijk over de strategie. Behalve de bovengenoemde inzet benoemt het fiche de volgende aandachtspunten:
 - Het is niet duidelijk hoe de strategie precies zal worden gefinancierd en hoe het budget (€1 miljard) over de verschillende acties worden verdeeld. Inzicht in de verdeling zou helpen duiden wat de schaal en ambitie van de verschillende acties zijn. Het budget lijkt te laag om alle initiatieven op een betekenisvolle schaal te ontwikkelen.
 - Het is niet altijd duidelijk hoe de acties uit de strategie zich verhouden tot bestaande initiatieven in de verschillende sectoren en met

- betrekking tot vaardigheden. Het is belangrijk dat de strategie en bestaande initiatieven op elkaar voortbouwen en elkaar versterken.
- Het is nog onduidelijk of de strategie de ontwikkeling van Europese AI voldoende stimuleert. We zien hier graag meer (gerichte) ambitie en acties op.

Krachtenveld

- Over het algemeen hebben lidstaten positief gereageerd op de strategie en de sectorale aanpak daarbinnen. Er zijn nog weinig concrete posities bekend.

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000623644

Datum
29 oktober 2025

Opgesteld door
5.1.2.e DS
T 5.1.2.e

Samengewerkt met
BZK/KIEM, EZ

Bijlage(n)
1

Aan
Van

stasBZK
DGDOO

nota

Nota BNC-fiche: Richtsnoeren online
minderjarigenbescherming artikel 28, vierde lid DSA

Aanleiding

Op 7 oktober 2025 publiceerde de Europese Commissie een mededeling met richtsnoeren om invulling te geven aan de verplichting uit artikel 28 digitale dienstenverordening (hierna: DSA) voor online platforms die toegankelijk zijn voor minderjarigen om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen te garanderen. Hoewel het schrijven van een BNC-fiche¹ bij dergelijke mededelingen niet verplicht is, is toch besloten om een BNC-fiche hierover op te stellen. Dit heeft te maken met het politieke en maatschappelijke belang van de online bescherming van minderjarigen.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd in te stemmen met bijgaand BNC-fiche (BZK is penvoerder). Het BNC-fiche is in nauwe samenwerking met EZ opgesteld.

Kern

- De richtsnoeren bevatten een reeks niet-uitputtende maatregelen die online platforms kunnen nemen om de online veiligheid en bescherming van kinderen te versterken.
- De richtsnoeren zijn al vastgesteld. Nederland heeft daarom geen beïnvloedingsruimte meer op de inhoud van de richtsnoeren. Het BNC-fiche beoogt voornamelijk de Tweede Kamer te informeren over de grondhouding van het Nederlandse kabinet ten aanzien van de richtsnoeren en hoe deze zich verhouden tot het Nederlandse beleid.
- In het fiche worden de richtsnoeren positief beoordeeld. Ze sluiten aan bij de Nederlandse inzet om de digitale leefomgeving van kinderen veilig(er) te maken en om de rechten van kinderen te borgen en versterken. De richtsnoeren dragen eraan bij dat de open norm van artikel 28 DSA op uniforme wijze wordt geïnterpreteerd en toegepast.
- De mededeling met de richtsnoeren heeft betrekking op gezamenlijke standaarden voor de Europese interne markt voor digitale diensten (artikel 114 VWEU). Op het terrein van de interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten, op grond van artikel 4, lid 2, sub a VWEU. De grondslag voor het vaststellen van richtsnoeren op het gebied maatregelen ter bescherming van de privacy, veiligheid en beveiliging van minderjarigen is vastgelegd in artikel 28, lid 4 DSA.

¹ Een BNC-fiche geeft het standpunt van de Nederlandse regering ten aanzien van een nieuw Europees voorstel weer, waarmee de Nederlandse regering normaliter de onderhandelingen op Europees niveau ingaat.

- In het BNC-fiche wordt de subsidiariteit positief beoordeeld. Aangezien digitale diensten grensoverschrijdend zijn, kunnen lidstaten dit niet effectief alleen aanpakken. Een EU-aanpak is daarom nodig. Een uniforme interpretatie van artikel 28 DSA vermindert marktbelemmeringen en maakt krachtig optreden tegen schadelijke praktijken voor minderjarigen mogelijk.
- Ook de proportionaliteit wordt positief beoordeeld. Het voorgestelde optreden is geschikt om de doelstelling om een hoog niveau van privacy, veiligheid en beveiliging voor minderjarigen online te waarborgen te bereiken. De richtsnoeren geven duidelijke handvatten aan bedrijven, lidstaten en toezichthouders om deze bescherming op een geharmoniseerde manier te bewerkstelligen. Bovendien gaat het voorgestelde optreden niet verder dan noodzakelijk, omdat het enkel richtsnoeren betreft en geen extra verplichtende maatregelen worden opgelegd aan ondernemers en overheden.
- De richtsnoeren bevatten geen verplichtingen die kosten met zich meebrengen. Wel zouden er aanvullende kosten kunnen zijn als in de toekomst wordt besloten om uitvoering te geven aan enkele in de richtsnoeren gesuggereerde acties. Een voorbeeld hiervan is de eventuele implementatie van een Nederlandse leeftijdsverificatie-app. Op dit moment wordt door TNO gekeken naar de juridische, financiële en technische haalbaarheid hiervan. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden.
- Aangezien de richtsnoeren geen verplichtingen bevatten, hebben ze geen directe gevolgen voor de regeldruk. Wel beoogt de mededeling d.m.v. handvatten bedrijven en toezichthouders zekerheid te geven en hiermee lasten te verlichten.
- De richtsnoeren zullen naar verwachting geen bijzondere geopolitieke invloed hebben noch bijzondere invloed op het concurrentievermogen van de EU.

Onze referentie

2025-0000623644

Datum

29 oktober 2025

Toelichting

- Bijgaand conceptfiche is ambtelijk afgestemd met de relevante ministeries (EZ, VWS, BZ, JenV, OCW).
- De tijdlijn is als volgt:

Datum	Gebeurtenis
7 oktober	Publicatie
3 november	Deadline aanleveren fiche bij BZ
5 november	Behandeling BNC
11 november	Behandeling CoCo
14 november	Behandeling MR + verzending TK

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	BNC-Fiche	

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: SOCW

Emancipatie

1 - Persoonsgegevens

Datum

29 oktober 2025

Referentie

54853172

Bijlagen

BNC-Fiche EU LGBTIQ equality strategy 2026-2030

Intern OCW afgestemd

DE, IB

**Interdepartementaal
afgestemd**

AZ, BZK, EZK, Fin, SZW, VWS

Akkoord BNC-Fiche EU LGBTIQ+ Equality Strategy 2026-2030

Aanleiding

In deze nota wordt de huidige versie van het BNC-Fiche EU LGBTIQ+ Equality Strategy 2026-2030 voor akkoord aan u voorgelegd. Het fiche wordt conform het tijdspad BNC-fiches besproken op 5 november in het BNC-overleg (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen, interdepartementaal), op 11 november in de CoCo (Ambtelijk interdepartementaal voorportaal MR voor EU-zaken, de zgn. Coördinatie Commissie voor Integratie en Associatieproblemen), en ter instemming in de MR van 14 november behandeld, waarna het aan de Kamer wordt verzonden.

Uw akkoord is vereist voor de agendering in de CoCo en derhalve gewenst voor 4 november.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd **in te stemmen** met de huidige versie van het BNC-fiche EU LGBTIQ+ Equality Strategy 2026-2030.

Kernpunten

- De EU LGBTIQ+ Equality Strategy bouwt voort op de strategie voor de termijn 2020-2025. Het doel van de strategie is bij te dragen aan een EU waarin iedereen zichzelf kan zijn, zonder risico op discriminatie, haat, uitsluiting, of geweld.
- De EU LGBTIQ+ Equality Strategy 2026-2030 past in het huidige Nederlandse beleid, en Nederland verwelkomt de strategie dan ook.
- Het kabinet constateert wel dat het ambitieniveau begrensd wordt door de (geo-)politieke realiteit, waarin gelijke behandeling van lhbtq+ personen en andere gemarginaliseerde groepen verder onder druk komen te staan.
- Het baart het kabinet zorgen dat sommige lidstaten kernwaarden van de Verdragen en het Handvest niet toepassen, en zou in de strategie graag hebben teruggezien hoe de Commissie deze fundamentele waarden wil handhaven.
- De strategie kondigt voornemens tot verschillende voorstellen aan, die, op moment van publicatie, conform de gebruikelijke procedures, individueel beoordeeld zullen worden door het kabinet.

Toelichting

Met deze strategie zet de Commissie op drie actielijnen in (Beschermen, Empoweren en Betrekken). Veel van de genoemde acties binnen deze actielijn

behoren tot de bestaande Europese inzet op lhbtqi+ gelijkheid. Nieuwe voorstellen zijn:

Datum
21 oktober 2025

- De Commissie heeft het voornemen om te komen met (wetgevings)-voorstellen gericht op een verbod op pogingen om de seksuele oriëntatie of genderidentiteit van mensen te veranderen ('conversietherapie').
- Verkenning van mogelijkheden voor het harmoniseren van (online) haatspraak en haatmisdrijven, met bijzondere aandacht voor lhbtqi+ jongeren. Onderdeel hiervan is ook het opzetten van een kenniscentrum ter bevordering van informatieverzameling.
- De Commissie zal financiële middelen beschikbaar stellen ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties.
- De Commissie wil het beleid rondom dataverzameling op gebied van gelijkheid verbeteren en za daartoe in samenwerking met de lidstaten een aanbeveling opstellen.

Het kabinet ziet meerwaarde en staat positief tegenover al deze voorstellen.

- De grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit en proportionaliteit is algemeen positief.
- De investeringen voor het ondersteunen van maatschappelijke organisaties zullen tot 2027 uit het CERV-budget komen. Na 2027 wordt er een nieuwe EU-begroting ontwikkeld. Het kabinet wil derhalve niet vooruitlopen op financiële dekking post-2027.
- Vooralsnog zijn er geen gevolgen voor de regeldruk. Wel moet er geïnvesteerd worden om informatieverzameling aan te laten sluiten met nieuwe monitoringskaders.
- De strategie draagt bij aan het Nederlands en Europees concurrentievermogen, en de geopolitieke verhoudingen van Nederland op verschillende internationale en Europese niveaus.

Het fiche is conform procedure laagambtelijk afgestemd met AZ, BZK, EZK, Fin, SZW, VWS voor behandeling in de BNC.

redacted on: 11/13/25

- Redaction (1 redaction)

1 Privilege / Exemption reason used:

1 -- "Persoonsgegevens" (1 instance)

Redacted pages:

Page 1, Persoonsgegevens, 1 instance

TER BESLISSING

Aan
Van
Via

M, R

Datum
4 november 2025

Opgesteld door

Kopie aan
Afgestemd met

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Bescherming persoonlijke levenssfeer

nota

BNC-fiche EU Pact for the Mediterranean (MedPact)

Uiterlijk bij
6 november 2025

Bijlage(n)
2

Aanleiding

Op 16 oktober jl. publiceerden EU Hoge Vertegenwoordiger Kallas en de Europese Commissie (CIE) een gezamenlijke mededeling over het nieuwe EU *Pact for the Mediterranean* (MedPact). Het MedPact wordt op de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van 20 november aanstaande verwelkomd middels Raadsconclusies. Voor die tijd dient de kabinetsappreciatie van het MedPact vastgesteld te zijn via de Beleidscommissie Nieuwe Commissievoorstellen (BNC). Bijgevoegd BNC-fiche staat geagendeerd op de CoCo van 11 november en de Ministerraad van 14 november en wordt vervolgens gedeeld met de Kamer.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de kabinetsappreciatie in het BNC-fiche en de doorgeleiding van het BNC-fiche naar de CoCo (11/11) en de Ministerraad (14/11).
- U wordt geadviseerd om akkoord te gaan met de vermelding "in nauwe samenwerking met het Ministerie van Asiel en Migratie" op het BNC-fiche.

Kernpunten

- Met het MedPact legt de EU de strategische ambities voor samenwerking met de partnerlanden uit de Middellandse Zeeregio vast en presenteert de EU zich als betrouwbare partner in een veranderend geopolitiek krachtenveld.
- Voor de uitvoering wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande EU-instrumenten: zo is er geen nieuwe financiering voorzien.

Toelichting

- Op 16 oktober jl. publiceerden EU Hoge Vertegenwoordiger Kallas en de Europese Commissie (CIE) een gezamenlijke mededeling over het nieuwe EU *Pact for the Mediterranean* (MedPact).
- Het MedPact is de nieuwe overkoepelende EU-strategie om EU-samenwerking met landen in de Zuidelijk Nabuurschapsregio (ALG, EGY,

ISR, JOR, LBN, LIB, MAR, PG, SYR en TUN) te versterken op basis van gedeeld eigenaarschap en verantwoordelijkheid. Met het MedPact legt de EU de strategische ambities voor samenwerking met de partnerlanden uit deze regio vast en presenteert de Unie zich als betrouwbare partner in een veranderend geopolitiek krachtenveld.

Datum
4 november 2025

- Het MedPact heeft drie nauw verbonden pijlers, onder meer gericht op de thema's van veiligheid en stabiliteit; migratie; economische samenwerking; energiebeleid; onderwijs; cultuur en sociaal beleid.
- In het MedPact stellen HV Kallas en CIE overkoepelende doelstellingen vast voor de Middellandse Zeeregio, die begin 2026 worden omgezet in een Actieplan. Voor de uitvoering wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande EU-instrumenten. Ook is geen nieuwe financiering voorzien.
- Tijdpad: Het MedPact wordt op de RBZ van 20 november verwelkomd middels Raadsconclusies. Voor die tijd dient de kabinetsappreciatie van het MedPact vastgesteld te zijn via het BNC-traject. Bijgevoegd BNC-fiche staat geagendeerd op de CoCo van 11 november en de Ministerraad van 14 november. Als de MR instemt wordt het BNC-fiche aan de Kamer verzonden.

Bijlagen

1. BNC-fiche EU Pact for the Mediterranean
2. Gezamenlijke mededeling HV Kallas en Europese Commissie 'EU Pact for the Mediterranean: One Sea, One Pact, One Future'

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

n.v.t.